

Stärkt krisberedskap

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet proposition 2007/08:92 Stärkt krisberedskap – för säkerhets skull samt därtill hörande följdmotioner som innehåller 21 yrkanden.

Utskottet behandlar förslaget om nedläggning av Krisberedskapsmyndigheten, Statens räddningsverk och Styrelsen för psykologiskt försvar. Vidare behandlas ett antal förslag som väckts i motionsyrkanden. I övriga delar av propositionen har utskottet inte tagit ställning.

Utskottet behandlar även 16 motioner med 27 yrkanden från allmänna motionstiden 2007.

I betänkandet behandlas även Riksrevisionens styrelses framställning angående regeringens styrning av informationssäkerhetsarbetet i den statliga förvaltningen, 2007/08:RRS6, och därtill hörande följdmotion.

Riksrevisionen har i sin granskning fokuserat på regeringens ansvar för att ställa krav på och följa upp förvaltningens arbete med informationssäkerheten samt ta initiativ till åtgärder för att förbättra förutsättningarna för förvaltningens arbete inom detta område.

Med anledning av vad som framkommit av granskningen föreslår Riksrevisionens styrelse att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad styrelsen anfört om att regeringen snarast bör genomföra en översyn av regleringen på området informationssäkerhet och återrapportera resultatet till riksdagen.

Utskottet ställer sig positivt till att en ny myndighet för samhällets krishantering bildas och tillstyrker således regeringens förslag om att lägga ned Krisberedskapsmyndigheten, Statens räddningsverk och Styrelsen för psykologiskt försvar den 31 december 2008.

Utskottet avstyrker Riksrevisionens framställning 2007/08:RRS6 och därtill hörande följdmotion med hänvisning till det påbörjade arbetet med att ta fram en effektiv och tydlig ansvarsfördelning mellan berörda aktörer på området.

Utskottet avstyrker vidare samtliga motionsyrkanden i betänkandet bl.a. med hänvisning till att många av de förslag som väckts kommer att tas om hand i samband med etableringen av den nya myndigheten.

I betänkandet finns 9 reservationer (s, v, mp).

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	7
Ärendet och dess beredning	7
Bakgrund	8
Propositionens huvudsakliga innehåll	8
Framställningens huvudsakliga innehåll	9
Utskottets överväganden	10
Nedläggning av Krisberedskapsmyndigheten, Statens räddningsverk och Styrelsen för psykologiskt försvar	10
Inrättande av den nya myndigheten genom riksdagsbeslut	11
En ny myndighet inom krishanteringsområdet	12
Räddningsskolorna	18
Samverkansformer	22
Sårbarhetsanalyser och strategiarbete	24
Räddningstjänst	27
Säkerhetsbalk	29
Frivilliga försvarsorganisationer	30
Förmåga att ta emot internationellt stöd	32
Kriskommunikation	34
Återrapportering och utvärdering av den nya myndigheten	36
Informationssäkerhetsarbetet i den statliga förvaltningen	37
Samordning av IT-säkerheten	42
Reservationer	45
1. Inrättande av den nya myndigheten genom riksdagsbeslut, punkt 2 (s, v, mp)	45
2. En ny myndighet inom krishanteringsområdet, punkt 3 (s, v, mp)	45
3. Räddningsskolorna, punkt 4 (s, v, mp)	48
4. Samverkansformer, punkt 5 (s, v, mp)	49
5. Säkerhetsbalk, punkt 8 (s, v, mp)	50
6. Frivilliga försvarsorganisationer, punkt 9 (s, v, mp)	51
7. Förmåga att ta emot internationellt stöd, punkt 10 (s, v, mp)	52
8. Återrapportering och utvärdering av den nya myndigheten, punkt 12 (s, v, mp)	52
9. Samordning av IT-säkerheten, punkt 14 (s, v, mp)	53
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	55
Proposition 2007/08:92	55
Följdmotioner med anledning av proposition 2007/08:92	55
Framställning 2007/08:RRS6	57
Följdmotion med anledning av framställning 2007/08:RRS6	57
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2007	58

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Nedläggning av Krisberedskapsmyndigheten, Statens räddningsverk och Styrelsen för psykologiskt försvar**

Riksdagen bifaller regeringens förslag om att lägga ned Krisberedskapsmyndigheten, Statens räddningsverk och Styrelsen för psykologiskt försvar den 31 december 2008. Därmed bifaller riksdagen proposition 2007/08:92.

2. **Inrättande av den nya myndigheten genom riksdagsbeslut**

Riksdagen avslår motion

2007/08:Fö17 av Anders Karlsson m.fl. (s, v, mp) yrkande 1.

Reservation 1 (s, v, mp)

3. **En ny myndighet inom krishanteringsområdet**

Riksdagen avslår motionerna

2007/08:Fö15 av Ann-Kristine Johansson m.fl. (s),

2007/08:Fö17 av Anders Karlsson m.fl. (s, v, mp) yrkandena 2–6, 8 och 12,

2007/08:Fö19 av Eva Sonidsson och Åsa Lindestam (båda s),

2007/08:Fö216 av Marie Engström (v) yrkandena 1 och 2,

2007/08:Fö243 av Ann-Kristine Johansson m.fl. (s),

2007/08:Fö255 av Jan Björkman och Kerstin Haglö (båda s),

2007/08:Fö261 av Anders Karlsson m.fl. (s) yrkandena 22 och 23 samt

2007/08:Fö265 av Peter Rådberg m.fl. (mp) yrkandena 2 och 3.

Reservation 2 (s, v, mp)

4. **Räddningsskolorna**

Riksdagen avslår motionerna

2007/08:Fi277 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 37,

2007/08:Fö16 av Monica Green m.fl. (s),

2007/08:Fö17 av Anders Karlsson m.fl. (s, v, mp) yrkande 9,

2007/08:Fö18 av Björn von Sydow och Christina Axelsson (båda s),

2007/08:Fö207 av Egon Frid (v),

2007/08:Fö208 av Christina Axelsson och Björn von Sydow (båda s),

2007/08:Fö210 av Monica Green m.fl. (s),

2007/08:Fö244 av Eva Sonidsson och Agneta Lundberg (båda s),

2007/08:Fö249 av Christer Winbäck m.fl. (fp, m, c, kd, v, mp, s) och

2007/08:Fö261 av Anders Karlsson m.fl. (s) yrkande 26.

Reservation 3 (s, v, mp)

5. **Samverkansformer**

Riksdagen avslår motionerna

2007/08:Fö14 av Christer Engelhardt (s) yrkandena 1 och 2,

2007/08:Fö17 av Anders Karlsson m.fl. (s, v, mp) yrkande 7,
2007/08:Fö222 av Christer Engelhardt (s) och
2007/08:Fö261 av Anders Karlsson m.fl. (s) yrkandena 24 och 25.

Reservation 4 (s, v, mp)

6. Sårbarhetsanalyser och strategiarbete

Riksdagen avslår motionerna

2007/08:Fö237 av Ann-Kristine Johansson m.fl. (s) och

2007/08:Fö253 av Karin Svensson Smith m.fl. (mp).

7. Räddningstjänst

Riksdagen avslår motionerna

2007/08:Fö226 av Krister Hammarbergh (m) yrkandena 1 och 2 samt

2007/08:Fö227 av Carina Hägg (s).

8. Säkerhetsbalk

Riksdagen avslår motion

2007/08:Fö261 av Anders Karlsson m.fl. (s) yrkande 2.

Reservation 5 (s, v, mp)

9. Frivilliga försvarsorganisationer

Riksdagen avslår motionerna

2007/08:Fö17 av Anders Karlsson m.fl. (s, v, mp) yrkande 11 och

2007/08:Fö261 av Anders Karlsson m.fl. (s) yrkande 19.

Reservation 6 (s, v, mp)

10. Förmåga att ta emot internationellt stöd

Riksdagen avslår motion

2007/08:Fö261 av Anders Karlsson m.fl. (s) yrkande 31.

Reservation 7 (s, v, mp)

11. Kriskommunikation

Riksdagen avslår motion

2007/08:Fö13 av Tone Tingsgård (s).

12. Åtterrapporering och utvärdering av den nya myndigheten

Riksdagen avslår motion

2007/08:Fö17 av Anders Karlsson m.fl. (s, v, mp) yrkandena 13 och
14.

Reservation 8 (s, v, mp)

13. Informationssäkerhetsarbetet i den statliga förvaltningen

Riksdagen avslår framställning 2007/08:RRS6 och motion

2007/08:Fö3 av Anders Karlsson m.fl. (s) yrkandena 1 och 2.

14. Samordning av IT-säkerheten

Riksdagen avslår motionerna

2007/08:Fö17 av Anders Karlsson m.fl. (s, v, mp) yrkande 10 och

2007/08:Fö261 av Anders Karlsson m.fl. (s) yrkande 30.

Reservation 9 (s, v, mp)

Stockholm den 6 maj 2008

På försvarsutskottets vägnar

Anders Karlsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Anders Karlsson (s), Rolf Gunnarsson (m), Karin Enström (m), Peter Jonsson (s), Nils Oskar Nilsson (m), Staffan Danielsson (c), Allan Widman (fp), Mats Berglind (s), Isabella Jernbeck (m), Åsa Lindestam (s), Rolf K Nilsson (m), Gunilla Wahlén (v), Inger Jarl Beck (s), Rosita Runegrund (kd), Peter Rådberg (mp), Patrik Forslund (m) och Peter Jeppsson (s).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Regeringen beslutade den 29 juni 2006 om direktiv (dir. 2006:80) till en särskild utredare med uppdrag att genomföra en översyn av verksamheterna vid Statens räddningsverk, Krisberedskapsmyndigheten och Styrelsen för psykologiskt försvar i syfte att lämna förslag till en preciserad uppgifts-, ansvars- och resursfördelning. Uppdraget innebar att utredaren skulle pröva om relevanta delar av myndigheterna borde läggas samman till en myndighet för frågor om samhällets beredskap och säkerhet samt att pröva om övrig verksamhet eventuellt borde föras över till andra befintliga myndigheter. Utredningen antog namnet Utredningen om en myndighet för säkerhet och beredskap. Utredningen lämnade den 7 maj 2007 betänkandet Alltid redo! En ny myndighet mot olyckor och kriser (SOU 2007:31).

Betänkandet har remissbehandlats. Remissvaren finns tillgängliga i Försvarsdepartementet (dnr Fö2007/1188/CIV).

I budgetpropositionen för 2008 gjorde regeringen bedömningen att en ny samlad myndighet mot olyckor och kriser bör inrättas den 1 januari 2009.

Klimat- och sårbarhetsutredningen redovisade den 1 november 2006 delbetänkandet Översvämningshot – Risker och åtgärder för Mälaren, Hjälmaren och Vänern (SOU 2006:94). Delbetänkandet är remissbehandlat. Remissvaren finns tillgängliga i Försvarsdepartementet (dnr Fö2006/2979/CIV). Av delbetänkandet framgår att riskerna för översvämningar med allvarliga konsekvenser är stora. Utredningen redovisade den 1 oktober 2007 sitt slutbetänkande Sverige inför klimatförändringar – hot och möjligheter (SOU 2007:60). Slutbetänkandet är för närvarande föremål för remissbehandling (dnr M2007/4227/MK).

Den 21 februari 2007 beslutade försvarsministern om en översyn av katastrofersättning och av finansiering av stöd och hjälp till Sverige (Fö 2007:A). Utredningen, som antog namnet Översyn av katastrofersättningssystemet till kommunerna, lämnade den 19 december 2007 skrivelsen Ersättningssystem i samverkan – hantering av kommunernas kostnader i samband med naturkatastrofer, m.m. (Ds 2007:51). Skrivelsen bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Den 13 januari 2005 beslutade regeringen att tillkalla en oberoende kommission med uppgift att bl.a. utvärdera samhällets förmåga att hantera de påfrestningar som naturkatastrofen i Asien inneburit och klargöra på vilket sätt erfarenheterna kan tas till vara. Kommissionen, som antog namnet 2005 års katastrofkommission, överlämnade den 1 december 2005 betänkandet Sverige och tsunamin – granskning och förslag (SOU 2005:104).

Regeringen har den 18 mars överlämnat proposition 2007/08:92 Stärkt krisberedskap – för säkerhets skull till riksdagen.

Riksrevisionen har granskat regeringens styrning av informationssäkerhetsarbetet i den statliga förvaltningen. Resultatet av granskningen har presenterats i en rapport med samma namn: *Regeringens styrning av informationssäkerhetsarbetet i den statliga förvaltningen* (RiR 2007:10). Rapporten publicerades i juni 2007. Riksrevisionens styrelse har därefter beslutat överlämna framställning 2007/08:RRS6, *Riksrevisionens styrelsens framställning angående regeringens styrning av informationssäkerhetsarbetet i den statliga förvaltningen* till riksdagen.

Försvarsutskottet har tillsammans med trafikutskottet anordnat en offentlig utfrågning om IT-säkerhet den 3 april 2008. Utpeckningar från denna utfrågning kommer att redovisas i en separat skrift.

Bakgrund

Propositionens huvudsakliga innehåll

För att ge ett samlat stöd till olika aktörer och för att effektivisera arbetet med samhällets krisberedskap redovisade regeringen i budgetpropositionen för 2008 att en ny myndighet bör inrättas den 1 januari 2009. I denna proposition föreslås i enlighet med detta att Krisberedskapsmyndigheten, Statens räddningsverk och Styrelsen för psykologiskt försvar läggs ned. Den nya myndigheten bör ha en samordnande roll i krisberedskapsarbetet.

I takt med att hoten och riskerna i samhället förändras, måste också systemen och formerna för att hantera dessa hot och risker utvecklas och förnyas. I propositionen redogör regeringen för hur samhällets förmåga att förebygga och hantera kriser kan förbättras.

De förändringar som skett i samhällsstrukturen och i säkerhetsmiljön samt erfarenheter från stora olyckor och katastrofer av olika slag, både i Sverige och i omvärlden, visar att allt fler måste involveras och ta ansvar för samhällets krisberedskap. Regeringen förtydligar därför i propositionen innebörden av den alltjämt rådande ansvarsprincipen.

Den nationella krisberedskapen angår alla nivåer i samhället. En väl fungerande krisberedskap kräver medvetenhet, ansvar och kunskap. Ett ökat sektorsövergripande perspektiv och arbetssätt ger de synergier som krävs för att framgångsrikt kunna hantera allvarliga kriser.

I propositionen beskriver regeringen sin syn på ett utvecklat system för uppföljning och styrning av krisberedskapen. Regeringen redogör för det fortsatta arbetet med risk- och sårbarhetsanalyser. I syfte att säkerställa enhetlighet och jämförbarhet i redovisningarna av krisberedskapen avser regeringen bl.a. att införa föreskriftsrätt avseende förmågebedömningar.

För att stärka styrningen och uppföljningen bör planeringsprocessen förenklas och anslaget 7:5 *Krisberedskap* ges en ökad flexibilitet och renodlas. Detta för att tydliggöra att varje myndighet har ansvar för att säkerställa en tillräcklig förmåga inom ramen för sin ordinarie verksamhet.

Dessutom presenteras en ny struktur för utbildnings- och övningsverksamheten inom området samhällets krisberedskap.

Sektorsövergripande samordning av beredskapsstödjande verksamhet vad gäller kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära ämnen (CBRN), hos relevanta myndigheter och aktörer i samhället, bör utvecklas. Regeringen redogör vidare för sin uppfattning att arbetet med grundläggande förmågor inom samhällsviktig verksamhet bör fortsätta att utvecklas.

I propositionen redovisar regeringen att den nya myndigheten bör hålla samman det nationella informationssäkerhetsarbetet för samhällsviktiga verksamheter och att myndigheten bör ha föreskriftsrätt inom området.

Med den nya krishanteringsfunktionen i Regeringskansliet, och genom att utveckla krisberedskapsarbetet vid departement och vid andra myndigheter, stärks den svenska förmågan att hantera kriser, främst genom bättre beredskap och tillgänglighet samt tydligare kontaktvägar. För att utveckla den sektorsövergripande samverkan och stärka krisledningsförmågan inom och mellan myndigheter bör nya stödsystem och verktyg skapas samtidigt som befintliga bör utvecklas.

Framställningens huvudsakliga innehåll

Riksrevisionen har tidigare granskat informationssäkerheten i elva statliga myndigheter med stora skyddsvärda informationstillgångar. Av denna granskning framgår att myndigheterna inte arbetar systematiskt med sin interna styrning och kontroll av informationssäkerheten. Ett antal allvarliga incidenter har också inträffat. Riksrevisionens nu aktuella granskning visar att regeringen har vidtagit åtgärder som rör tekniska förutsättningar för myndigheternas informationssäkerhetsarbete. Några åtgärder för att stödja myndigheternas interna styrning och kontroll av informationssäkerheten har dock inte vidtagits.

Riksrevisionens styrelse konstaterar att inslaget av IT-stöd i den statliga förvaltningen är betydande och att IT-beroendet blir allt större. Betydelsen av informationssäkerhet tenderar att öka med tiden, i takt med att IT-systemen blir mer komplexa och integrerade med varandra samt tillgängliga via öppna nätverk.

Riksrevisionens styrelse anser att informationssäkerheten i den statliga förvaltningen måste förbättras och att detta kräver åtgärder från regeringens sida. Styrelsen anser att regeringen snarast bör genomföra en översyn av regleringen på området informationssäkerhet och återrapportera resultatet av översynen till riksdagen.

Utskottets överväganden

Nedläggning av Krisberedskapsmyndigheten, Statens räddningsverk och Styrelsen för psykologiskt försvar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om att lägga ned Krisberedskapsmyndigheten, Statens räddningsverk och Styrelsen för psykologiskt försvar den 31 december 2008.

Propositionen

De verksamheter som Krisberedskapsmyndigheten, Räddningsverket och Styrelsen för psykologiskt försvar i dag bedriver är alla viktiga för samhällets säkerhet. Myndigheterna har bl.a. stödjande och samordnande roller med närliggande och ibland överlappande verksamheter.

Krisberedskapsmyndigheten ansvarar bl.a. för frågor som rör samhällets säkerhet gällande krishantering och civilt försvar och ska i samarbete med ansvariga samhällsorgan bidra till att minska samhällets sårbarhet samt utveckla och stärka samhällets krishanteringsförmåga.

Räddningsverket ansvarar, i den mån det inte ankommer på någon annan myndighet, bl.a. för frågor rörande räddningstjänst, olycks- och skadeförebyggande åtgärder, sanering efter utsläpp av radioaktiva ämnen från en kärnteknisk anläggning, frågor om transporter av farligt gods på land, brandfarliga och explosiva varor samt frågor om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

Styrelsen för psykologiskt försvar har bl.a. till uppgift att ge råd och vägledning om medieföretagens planering för höjd beredskap, att följa och analysera utvecklingen av mediernas planering för höjd beredskap samt mediernas beredskap för svåra påfrestningar på samhället i fred. Myndigheten ska vidare sprida kunskap i samhället om säkerhetspolitiken och totalförsvaret.

Genom att föra samman Krisberedskapsmyndighetens verksamhet – att skapa en tvärspektoriell helhetssyn och samverkan mellan sektorer och ansvarsnivåer – med Räddningsverkets säkerhetsarbete för skydd mot olyckor samt Styrelsen för psykologiskt försvars kunskapsspridande verksamhet, skapas synergier och goda förutsättningar att hantera samhällets krisberedskap. Den samlade verksamheten bör bedrivas av en enda ny myndighet. Krisberedskapsmyndigheten, Räddningsverket samt Styrelsen för psykologiskt försvar föreslås därför läggas ned den 31 december 2008.

Utskottets ställningstagande

För att förverkliga många av de förändringar och förbättringar som utskottet anser behövs rörande samhällets krisberedskap krävs en sammanhållande kraft som driver utvecklingen och som fungerar som ett stöd till ansvariga samhällsaktörer. Utskottet bejakar regeringens förslag om att inrätta en ny myndighet för samhällets krisberedskap och tillstyrker som en konsekvens av detta förslaget om att de tre myndigheterna Krisberedskapsmyndigheten, Räddningsverket samt Styrelsen för psykologiskt försvar föreslås läggas ned den 31 december 2008.

Inrättande av den nya myndigheten genom riksdagsbeslut

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motion 2007/08:Fö17 yrkande 1.
Jämför reservation 1 (s, v, mp).

Motion

I *flerpartimotion 2007/08:Fö17 av Anders Karlsson m.fl. (s, v, mp) yrkande 1* anförs att det är mycket anmärkningsvärt att regeringen inte överlåter till riksdagen att fatta beslut om den nya myndighetens etablering. Dessa frågor har tidigare hanterats av riksdagen. Så skedde 2002 när den socialdemokratiska regeringen inrättade en myndighet med planeringsuppgifter för beredskapen mot svåra påfrestningar på samhället i fred och vid höjd beredskap (Krisberedskapsmyndigheten). Det går enligt motionärerna inte att tolka på annat sätt än att regeringen ger den nya myndigheten ett svagare mandat än dess föregångare. Etableringen av den nya myndigheten är enligt motionärerna en fråga för riksdagen.

Utskottets ställningstagande

Regeringen betonar i sin proposition särskilt vikten av att formerna för uppföljning och utvärdering av samhällets krisberedskap bör utvecklas. Utskottet anser i likhet med regeringen att det bl.a. bör införas ett system med fördjupade granskningar av samhällsviktiga områden.

Utskottet vill här poängtera att riksdagen genom att anvisa medel i sina budgetbeslut även på detta sätt kommer att bli delaktig i den nya myndighetens verksamhet. Utskottet konstaterar att regeringen i propositionen uttalat att den i budgetpropositionen för 2009 återkommer med närmare beräkningar av den nya myndighetens anslag för åren 2009, 2010 och 2011.

Utskottet förutsätter dock att regeringen även på annat sätt fortlöpande kommer att hålla riksdagen informerad om det oerhört viktiga arbetet med samhällets krisberedskap. Utskottet avstyrker motion 2007/08:Fö17 yrkande 1.

En ny myndighet inom krishanteringsområdet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:Fö15, 2007/08:Fö17 yrkandena 2–6, 8 och 12, 2007/08:Fö19, 2007/08:Fö216 yrkandena 1 och 2, 2007/08:Fö243, 2007/08:Fö255, 2007/08:Fö261 yrkandena 22 och 23 samt 2007/08:Fö265 yrkandena 2 och 3. Jämför reservation 2 (s, v, mp).

Motioner

I *flerpartimotion 2007/08:Fö17 av Anders Karlsson m.fl. (s, v, mp) yrkande 2* anføres att det är positivt att en myndighet får det övergripande ansvaret för såväl säkerhet som beredskap. Det är viktigt att myndighetens arbete genomsyras av ett tvärsektorielt syn- och arbetssätt. Motionärerna anser att regeringen inte ger den nya myndigheten tillräckligt många och vassa verktyg för en optimal krishantering.

Ansvarsprincipen, att varje myndighet ska ansvara för samma uppgifter i kris som i normalläge, är en viktig grundprincip. De aktörer och myndigheter som normalt har ansvar för en verksamhet kommer att ansvara för verksamheten även i en tvärsektorieell kris. Att utveckla den nationella krisledningsförmågan ändrar inte betydelsen av ansvarsprincipen eller betydelsen av områdesansvaret på lokal och regional nivå. Men det är nu mycket viktigt att ansvarsprincipen utvecklas till att även omfatta gemensamt beslutsfattande.

I *motionens yrkanden 3–5* anføres att när en kris har spridit sig till flera områden, såväl myndighetsöverskridande som geografiskt, krävs förutom gemensamt beslutsfattande även samordning för att uppnå en effektiv krishantering. När en kris eller olycka drabbar fler än ett politiskt område så finns ingen som i dag tar ansvar för att samordna myndigheternas olika insatser. I motionen framhåller man att en enig försvarsberedning har konstaterat att en samordnande krisfunktion behövs för att ge förutsättningar att inom kort tid fatta nödvändiga beslut. Trots detta motsätter sig regeringen att införa en sådan krisfunktion. Enligt motionärerna bakbinds på så sätt alla goda intentioner med att skapa en gemensam myndighet.

Motionärerna vill att en samordnande krisfunktion på myndighetsnivå placeras inom den nya myndigheten. Därmed får Sverige en ansvarig kris-samordnare som professionellt kan bistå och samordna berörda myndigheters krishanteringsarbete. I propositionen råder det enligt motionärerna stor

oklarhet om hur ansvarsfördelningen mellan den nya myndigheten, andra myndigheter och Regeringskansliets krishanteringsenhet ser ut, bl.a. vad gäller ansvaret för en gemensam lägesbild vid kriser och information till samhället.

Motionärerna vill i *yrkande 6* ge den nya myndigheten ett tydligare uppdrag att initiera testverksamhet, föreslå regeringen åtgärder samt utveckla arbetsmetoder i såväl det förebyggande arbetet som krishanteringsarbetet. Detta för att Sverige på bästa sätt ska minska sårbarheten och kunna hantera kriser och olyckor. Erfarenheter från enskilda myndigheter, kommuner och länsstyrelser måste tas till vara och ses i ett helhetsperspektiv.

I *yrkande 8* anføres vidare att man är negativ till förslaget om att separera den nya myndigheten och myndighetsledningen. Regeringen vill förlägga huvudkontoret, analys- och Rakelverksamhet till Stockholm fastän huvuddelen av myndigheten finns i Karlstad, vilket motionärerna motsätter sig. Två riksdagsbeslut har slagit fast att nya myndigheter ska förläggas på en ort utanför Stockholm om det inte finns alldeles särskilda skäl. Motionärerna anser att det finns såväl organisatoriska som regionalpolitiska skäl till att flytta ut myndigheten från storstadsregionen. Huvudkontoret bör ligga i Karlstad där myndigheten finns i dag. På samma sätt ställer sig motionärerna kritiska till att flytta annan myndighetsverksamhet till storstadsregioner utan mycket speciella skäl.

I *yrkande 12* anføres att regeringen inte med ett ord nämner den säkerhetsstrategi som riksdagen fattade beslut om 2006, och som var tänkt att återkommande uppdateras och kompletteras med konkreta handlingsplaner. I och med de förändringar regeringen lägger fast med den aktuella propositionen på krishanteringsområdet samt behovet av att uppdatera strategin med hänsyn till omvärldsutvecklingen, bör säkerhetsstrategin enligt motionärerna revideras i närtid och omgående kompletteras med handlingsplaner.

I *motion 2007/08:Fö19 av Eva Sonidsson och Åsa Lindestam (s)* anføres att Västernorrlands län under 2000-talet utvecklat ett kluster av verksamheter inom kris- och konflikthantering samt räddning. Detta har bidragit till att länet i dag har en bred samverkan kring forskning och utbildning mellan näringsliv, organisationer och universitet i det regionala nätverket Safety and Rescue Region.

Vid bildandet av en ny myndighet är det enligt motionärerna särskilt viktigt att ta till vara specialkompetens, väl fungerande samverkansformer och samarbetsfördelar mellan de i dag verksamma myndigheterna och organisationerna.

Sollefteås etablering är en väl fungerande verksamhet i dag med stor förankring i krishanteringssystemet, och det är enligt motionärerna därför viktigt att ta till vara den samlade kunskap och nytta som etableringen av KBM i Sollefteå inneburit.

Samlokalisering av hela signalsystemverksamheten är viktig för att kunna åstadkomma den effekt som bildandet av en ny myndighet syftar till.

Det är enligt motionärerna angeläget att regeringen tar verkligt ansvar för hela landet genom att tidigare utlokaliserade statliga ersättningsjobb garanteras också i fortsättningen på dessa orter.

I *motion 2007/08:Fö216 av Marie Engström (v) yrkande 1* anförs att det är positivt att sammanslagningen av de tre myndigheterna görs eftersom en samlad myndighet får bättre förutsättningar att samordna samhällets insatser vid kriser och olyckor. Stödet blir också effektivare mot de organ på regional och lokal nivå som har det samlade ansvaret vid kriser och olyckor.

Den nya myndigheten blir en kunskapsmyndighet. Då är det enligt motionären viktigt att verksamhet och huvudverksamheter är samlokaliserade. En samlokalisering ökar möjligheterna att på alla nivåer på ett bra sätt stödja arbetet vid stora olyckor och i krissituationer, därför borde den nya myndigheten lokaliseras till Karlstad. Ett viktigt skäl är enligt motionären att huvuddelen av den nya organisationen redan finns där.

Starka regionalpolitiska skäl talar enligt motionären också för att regionala centrum som Karlstad måste få möjlighet att utveckla arbetsmarknaden och tillväxten i regionen. Det finns ett starkt behov av att ytterligare kunna rekrytera kvalificerad arbetskraft till Värmland. En myndighetslokalisering till Karlstad skulle underlätta detta betydligt. Enligt motionären kan Värmland komma att bli en av de regioner som efter de senaste årens försvarsneddragningar får betydligt färre arbetstillfällen än vad som utlovats.

I *yrkande 2* i samma motion anförs att ytterligare ett skäl som måste beaktas är det arbete med frågor kring risk och säkerhet som länsstyrelserna i Örebro och Värmlands län tillsammans med Örebro, Karlskoga, Kristinehamns och Karlstads kommuner utvecklat under ett antal år. Det är ett projekt som drivs under namnet "risk- och säkerhetsbältet" och som håller på att bli en stark regional profil. Samverkan finns också med universiteten i Karlstad och Örebro. Bildas en samlad myndighet för kriser och olyckor kan också forskningsuppdrag samordnas. I det sammanhanget är det enligt motionären viktigt att analysenheten i Karlskoga finns kvar som en viktig hörnsten i utvecklingen av "risk- och säkerhetsbältet".

I *motion 2007/08:Fö243 av Ann-Kristine Johansson m.fl. (s)* anförs att Sverige behöver öka förmågan att hantera kriser gemensamt och forma ett samhälle som är tillräckligt robust för att klara påfrestningar när de uppstår. Det är därför viktigt att riksdagen beslutar om en sammanhållen säkerhetsstrategi i syftet att stärka helhetsperspektiv och begränsa den sektorisering som bland många andra också Katastrofkommissionen identifierat som ett problem. De områden som ska hållas samman bör vara: en samlad bild av hot, risker och sårbarheter, mål och krav för Sveriges säkerhet, handlingsplaner för Sveriges säkerhet, samordning av statliga myndigheters förberedelser och hantering av komplexa krissituationer samt samordning av operativa resurser för krishantering och samordning vid investeringar i sektorsövergripande system inom säkerhetsområdet.

Det är nu enligt motionärerna viktigt att riksdagen beslutar att den nya myndigheten ges ansvaret att verka för samordning av samhällets verksamhet före, under och efter olyckor, händelser som medför störningar i viktiga samhällsfunktioner, kriser och vid höjd beredskap. Det krävs enligt motionärerna ett sektorsövergripande perspektiv på samordning, inriktning och prioritering.

Motionärerna vänder sig mot att flytta myndighetens ledning till Stockholm. Motionärerna anser att kedjan erfarenhet–statistik–analys–utveckling–forskning–kommunikation–utbildning måste hänga ihop och att förutsättningarna ges för att hålla ihop detta. Motionärerna påpekar att det s.k. risk- och säkerhetsbältet har goda förutsättningar att utvecklas som en viktig regional profil.

Motionärerna påpekar i motionen även att vissa utbildningar betjänar bl.a. den kommunala räddningstjänsten. För att säkerställa rekryteringen är det angeläget att platserna för utbildningarna inte kommer att medföra alltför långa resor. Det är särskilt viktigt vid rekrytering av deltidsbrandmän. Slutligen tar motionärerna upp behovet av ett tydligt genusperspektiv i den verksamhet som den nya myndigheten ska bedriva vad gäller analyser, uppföljning och utvärdering som grund för kunskapsutveckling och kunskapsstöd till intressenter och aktörer inom myndighetens ansvarsområden. Det är enligt motionärerna angeläget att när man ska identifiera och analysera olyckor, hot och risker också beakta de skillnader som finns mellan män och kvinnor.

I följdmotion 2007/08:Fö15 av Ann-Kristine Johansson m.fl. (s) påtalas vidare ett antal omständigheter som bör beaktas vid inrättandet av den nya myndigheten. Det krävs bl.a. ett sektorsövergripande perspektiv på samordning, inriktning och prioritering. Myndigheten måste också få ett tydligare mandat att arbeta mer förebyggande. Motionärerna vänder sig emot att myndigheten kommer att ledas från Stockholm, trots att huvuddelen av verksamheten finns i Karlstad och vill även att verksamheterna runt om i landet ska få finnas kvar. I motionen uttrycks även en viss oro över hur kunskapen ska kunna bibehållas om de verksamheter som slås ihop ställs inför alltför stora sparbeting. Motionärerna ställer sig även kritiska till förslaget att en del av utbildningarna inom verksamhetsområdet ska övertas av andra aktörer utan att det finns en plan för hur det ska gå till. Slutligen föreslås att samverkan mellan olika nationer måste öka eftersom kriser inte ser nationsgränser.

I motion 2007/08:Fö255 av Jan Björkman och Kerstin Haglö (s) anförts att stora översvämningar under de senaste åren har blivit ett nästan årligt inslag i stora delar av Sverige. Erfarenheterna från dessa visar på ett stort behov av att samordna räddningsinsatser.

Sverige behöver en krisledande myndighet med ansvar att samordna andra myndigheter vid kriser. Den socialdemokratiska regeringen tillsatte för detta ändamål en utredning, vilken lades ned av den borgerliga regeringen.

Regeringen bör därför ta initiativ för att få en beslutad samordning och ledning på nationell nivå och att det totala ansvaret läggs på en myndighet. Ansvaret bör enligt motionärerna gälla dels insatser i Sverige, dels i andra länder.

Möjligheten att använda överskottsmateriel från det militära försvaret i sammanhanget bör också inventeras. Det är angeläget att en sådan inventering görs skyndsamt innan materiel säljs på den privata marknaden.

I *motion 2007/08:Fö261 av Anders Karlsson m.fl. (s) yrkande 22* anförs att Sverige behöver öka förmågan att hantera kriser gemensamt och forma ett samhälle som är tillräckligt robust för att klara påfrestningar när de uppstår. Även i denna motion framhålls vikten av att riksdagen beslutar om en sammanhållen säkerhetsstrategi.

Det är enligt motionärerna viktigt att riksdagen beslutar att den nya myndigheten ges ansvaret att verka för samordning av samhällets verksamhet före, under och efter olyckor, händelser som medför störningar i viktiga samhällsfunktioner, kriser och vid höjd beredskap.

Det krävs ett sektorsövergripande perspektiv på samordning, inriktning och prioritering. Ett mervärde blir att vi på så sätt även får bättre förutsättningar att hantera vardagens störningar och händelser.

Det är vidare enligt motionärerna viktigt att riksdagen uttalar att detta sektorsövergripande ansvar inte endast gäller myndigheters verksamhet, utan även finanssektorn eller vid företag som äger eller ansvarar för delar av den kritiska infrastrukturen, och att den nya myndigheten får rätt att genom föreskrifter bestämma vilka verksamheter som ska vara skyldiga att göra risk- och sårbarhetsanalyser. Vidare anförs att den nya myndigheten ska ges ansvaret för det svenska säkerhetsforskningsprogrammet samt ha tillgång till en anslagskredit för att underlätta snabba insatser vid allvarliga kriser.

EU-kommissionen presenterade i december 2006 ett förslag till direktiv om kartläggning och klassificering av europeisk kritisk infrastruktur och bedömningen av behoven att stärka skyddet av denna. Motionärerna menar att det borde vara den nya myndighetens uppgift att upprätta en sådan kartläggning av kritisk infrastruktur i Sverige (*yrkande 23*).

I *motion 2007/08:Fö265 av Peter Rådberg m.fl. (mp)* anförs i *yrkande 2* att Miljöpartiet ställer sig bakom bildandet av en ny myndighet för säkerhet och beredskap. Den av regeringen i proposition 2005/06:133 redovisade säkerhetsstrategin, som med stöd av riksdagens samtliga partier arbetades fram i Försvarsberedningen, bör enligt motionärerna utgöra en strategisk målbild vid skapandet av den nya myndigheten.

Myndigheten bör ha till uppgift att utveckla den tvärsektoriella dimensionen av verksamheten inom och mellan alla nivåer i samhället, lokalt, regionalt och centralt, offentligt och privat, över hela hotskalan.

Utredningens förslag på krishanteringsområdet, bl.a. synen på ansvarsprincipen och behovet av tvärssektoriell samordning, riskerar att försämra Sveriges förmåga när nästa kris uppstår. En adekvat och effektiv krishantering kräver en starkt tvärssektoriell samordning, inte tvärtom (*yrkande 3*).

Utskottets ställningstagande

Enligt direktivet till den särskilda utredaren (dir. 2008:27) som har till uppgift att vidta de åtgärder som krävs för att den nya myndigheten ska kunna inrättas den 1 januari 2009, ska myndigheten bedriva verksamhet i bl.a. Stockholm, Karlstad, Revinge samt på Sandö.

Av direktivet framgår att en viktig uppgift för myndigheten är myndighetssamverkan under kriser där även en nära samverkan med Regeringskansliet är nödvändig. En del av den nya myndighetens funktioner, bl.a. myndighetens ledning, ska därför vara placerade i Stockholmsområdet för att underlätta en nära kontakt med Regeringskansliet och övriga aktörer. I direktivet framhålls att kontakter med olika aktörer såväl nationella som internationella underlättas om delar av myndigheten finns i Stockholmsområdet.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskapsverksamheter ska dessutom vara lokaliserad bl.a. till Karlstad. Omfattningen på verksamheten i Karlstad ska enligt direktivet i huvudsak motsvara nuvarande nivå.

Myndigheten ska enligt direktivet vara pådrivande i arbetet med att utveckla den tvärssektoriella dimensionen av verksamheten inom och mellan alla nivåer i samhället och över hela hotskalan. Myndigheten ska ha ett ansvar både före, under och efter en kris eller olycka.

Den nya myndigheten ges uppdraget att bl.a. genom informationssamordning mellan olika centrala myndigheter säkerställa att nödvändig samverkan sker. I uppdraget ska också ingå att tillsammans med berörda myndigheter utveckla det stöd och de hjälpmedel som behövs för att säkerställa en god samordning. Därmed finns det en aktör med uppgift att stödja samordningen av de centrala myndigheternas operativa krishanteringsinsatser. Samspelet mellan myndigheterna bör på detta sätt underlättas och effektiviseras, vilket bör leda till en effektivare operativ krishantering och god resursanvändning. Ansvar för den operativa krishanteringen kommer genom den nya myndighetens uppdrag även fortsättningsvis att hantteras av berörda aktörer i enlighet med ansvarsprincipen. En grund för det fortsatta arbetet är enligt regeringen att nuvarande etablerade samverkansstrukturer kvarstår.

I proposition 2005/06:133 Samverkan vid kris – för ett säkrare samhälle redovisade regeringen en strategi för samhällets säkerhet som syftade till att bilda ett ramverk för samhällets samlade arbete med att stärka säkerheten. Vidare redovisade regeringen även en inriktning för säkerhetsarbetet som enligt propositionen löpande kommer att följas upp och redovisas för

riksdagen. Utskottet har erfarit att regeringen inte har funnit anledning att i den nu aktuella propositionen föreslå någon förändring av strategin. Regeringen har i propositionen utgått ifrån det som angetts i proposition 2005/06:133 om säkerhetsarbetet, dvs. att målen för arbetet med att successivt utveckla samhällets säkerhet syftar till att värna befolkningens liv och hälsa samt samhällets grundläggande värden och funktionalitet. Den nu aktuella propositionen kan ses som en utvecklad inriktning för säkerhetsarbetet, bl.a. genom förslaget om en ny myndighet för samhällsskydd och beredskap samt en utvecklad styrning och förstärkt uppföljning på krisberedskapsområdet. Den utvecklade inriktningen av säkerhetsarbetet görs inom ramen för säkerhetsstrategin.

Utskottet anser att arbetet med etableringen av den nya myndigheten bör kunna ske i enlighet med de direktiv som getts till den särskilda utredaren som fått till uppgift att vidta de åtgärder som krävs för att den nya myndigheten ska kunna inrättas den 1 januari 2009. Utskottet avstyrker motionsyrkandena.

Räddningsskolorna

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:Fi277 yrkande 37, 2007/08:Fö16, 2007/08:Fö17 yrkande 9, 2007/08:Fö18, 2007/08:Fö207, 2007/08:Fö208, 2007/08:Fö210, 2007/08:Fö244, 2007/08:Fö249 samt 2007/08:Fö261 yrkande 26.

Jämför reservation 3 (s, v, mp).

Motioner

I *motion 2007/08:Fi277 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 37* anføres att motionärerna ställer sig bakom förslaget att de olika myndigheternas verksamhet slås samman, men det är viktigt att riksdagen beslutar att den nya myndigheten ges ansvaret att verka för samordning av samhällets verksamhet före, under och efter olyckor, händelser som medför störningar i viktiga samhällsfunktioner, kriser och vid höjd beredskap. Motionärerna motsätter sig dock nedläggningen av räddningsskolorna i Skövde, Sandö och Rosersberg på de grunder som regeringen hittills har redovisat.

I *flerpartimotion 2007/08:Fö17 av Anders Karlsson m.fl. (s, v, mp) yrkande 9* anføres att räddningsskolorna fyller en mycket viktig funktion i Sverige och att de bidrar även substantiellt till såväl andra länders som internationella samfundets behov av utbildning. Motionärerna kräver att samtliga räddningsskolor behålls i statlig drift tills en grundlig utredning om Sveriges och internationella behov av utbildning på området samt effekterna av en eventuell privatisering genomförts.

I *motion 2007/08:Fö207 av Egon Frid (v)* anføres att förslaget att Sandö och Revinge ska bevaras och att Skövde och Rosersberg ska läggas ned är baserat enbart på den nya myndighetens utbildningsbehov och regionalpolitiska skäl.

En viktig fråga i sammanhanget är enligt motionären vad som ska ske med det stora utbildningsbehov som dessa fyra skolor tillsammans utbildar för i dag. Utbildningsbehovet kommer att finnas kvar. Motionären menar att alla fyra skolorna har ett stort regionalt ansvar för att utbilda inom olika former av räddningsinsatser. Skolorna kan uppfylla det viktiga regionala utbildningsbehov som finns hos kommuner, landsting/regioner, högskolor/universitet och myndigheter.

Motionären anför att det är svårt att förstå att inte skolan i Skövde kommer att behövas i framtiden. Att återinvestera denna typ av anläggning på nytt ställe måste ses som näst intill uteslutet och vore en enorm kapitalförstoring av pengar och kunskande. Behovet av utbildning finns och efterfrågan är stor på utbildning hos Räddningsskolan i Skövde.

I *motion 2007/08:Fö208 av Christina Axelsson och Björn von Sydow (s)* anføres att räddningsskolorna har unika resurser i form av lärare, lokaler, fordon och utbildningsanordningar.

Sedan ca 20 år är Räddningsverkets miljöcertifierade skola i Rosersberg utbildningsplatsen för kommunal räddningstjänst i Stockholms län liksom för räddningstjänsten i hela Mälardalen, Östergötland, Gotland och delar av Norrland.

Inom en radie av ca 30 mil från Rosersberg bor en tredjedel av landets befolkning. Till detta ska även läggas skolans upptagningsområde för Östergötland, Gotland och delar av Norrland. För kommunerna i Stockholms län är det av avgörande betydelse för den framtida rekryteringssituationen att det finns grundläggande utbildning i regionen. Tillgången till sökande är av stor betydelse. Även ur ett jämställdhetsperspektiv underlättar det för både kvinnor och män, som har barn och familj, att delta i utbildning om skolan finns i deras närhet.

Hänsyn måste tas till de behov som en storregion som Stockholms län–Mälardalen har. Motionärerna anser att den för Stockholmsregionen och Mälardalen så viktiga Räddningsskolan i Rosersberg måste få finnas kvar.

I *följdmotion 2007/08:Fö18* återkommer motionärerna med yrkandet att Räddningsskolan i Rosersberg ska vara kvar med statlig huvudman. En grundlig utvärdering av utbildningsbehoven och en konsekvensbeskrivning av effekterna av en eventuell privatisering krävs enligt motionärerna innan skolorna överförs.

I *motion 2007/08:Fö210 av Monica Green m.fl. (s)* anføres att det i utredningen om en ny myndighet föreslås att Räddningsskolan i Skövde ska läggas ned. Motionärerna är av åsikten att skolan ska leva kvar.

Skolans kapacitet för utbildning och övning bör breddas för att också tillgodose samhällets och näringslivets behov av utbildning och övning inom hela området krisberedskap. Behovet av utbildningskapacitet för hela området krisberedskap och skydd mot olyckor bör klarläggas.

Räddningsskolan i Skövde har enligt motionärerna ett modernt och miljöanpassat övningsfält, och räddningstjänster och industribrandkårer från hela världen använder övningsfältet för att träna och öva stora och komplicerade insatser, såväl skadeavhjälpande operativt som på strategisk ledningsnivå.

Även i *följdmotion 2007/08:Fö16 av Monica Green m.fl. (s)* anförs att Räddningsskolan i Skövde bör behållas i statens ägo.

I *motion 2007/08:Fö244 av Eva Sonidsson och Agneta Lundberg (s)* anförs att Räddningsverket Sandö bör ges möjlighet till utveckling också i den nya myndighetens organisation och få ett fortsatt ansvar för internationell utbildning och övning.

Det regionala tillväxtprogrammet i Västernorrland har identifierats som ett medel för att utveckla ett kluster kring kris- och konflikthantering samt räddning. Detta har bidragit till att länet i dag har en bred samverkan mellan näringsliv, organisationer samt universitet, forskning och utbildning i det regionala nätverket Safety and Rescue Region. Totalt ingår ett fyrtiotal aktörer i nätverket.

Den spetskompetens som Räddningsverket Sandös personal besitter inom områden som internationella insatser, humanitär minhantering, krishantering och kriskommunikation är enligt motionärerna efterfrågad.

I *motion 2007/08:Fö249 av Christer Winbäck m.fl. (fp, m, c, kd, v, mp, s)* anförs att en omfattande förändring av Räddningsverkets utbildningssystem föreslås i den gjorda utredningen. Som ett led i detta föreslås nedläggning av två av Räddningsverkets fyra skolor, varav Skövdeskolan är en.

I motionen hävdas att skolan i Skövde enligt internationella bedömare är en av världens främsta räddningsskolor och har nära samarbete med garnisonen i Skövde, som är Sveriges största garnison.

Skolan i Skövde har ett väl utvecklat samarbete med högskolorna i Skövde och Jönköping. Skolan i Skövde är enligt motionärerna världsledande när det gäller brand och släckning med och i kemikalier. Kemikalieindustrin på västkusten är för sin utbildning beroende av Räddningsskolan i Skövde och dess unika spetskompetens. Räddningstjänsterna i Göteborg har också ett stort och nära samarbete med Räddningsskolan i Skövde. Andra utbildningsaktörer med likvärdiga kompetens- och övningsförutsättningar kommer enligt motionärerna inte att kunna etableras med mindre än att stora investeringar och en omfattande tillståndsgivningsprocess genomförs.

Den samverkan och utveckling som sker inom områdena ”risk-säkerhet-simulering” riskerar enligt motionärerna att utarmas om Skövdeskolan läggs ned.

I motion 2007/08:Fö261 av Anders Karlsson m.fl. (s) yrkande 26 anför att Sverige i dag har ett unikt och världsledande system för risk-, sårbarhets- och säkerhetsutbildning. Det finns dock stora risker att tillgängligheten till dessa utbildningar kommer att försämrats. Det saknas en analys av den troliga ökningen av kostnader för t.ex. vidareutbildning av brandmän, vilket troligen kommer att drabba Sveriges kommuner. Enligt förslaget ska andra än de som i dag bedriver utbildning inom området göra det i framtiden. Här saknas det dock en genomgång av aktörer på marknaden, möjligheten att skapa den kapacitet som behövs och aktörers bristande tillgång på t.ex. tillgänglighet till de övningsområden som utbildningen kräver.

Motionärerna anser att utredningen måste kompletteras med den information som saknas, alternativt att lösningarna som föreslås modifieras så att Sverige inte riskerar att få kompetensbrist på området. Motionärerna motsätter sig därför en nedläggning av räddningsskolorna i Skövde, Sandö och Rosersberg på de grunder som den borgerliga regeringen hittills redovisat och vänder sig också emot att ledningen för den nya myndigheten placeras i Stockholm.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar inledningsvis att det i motionerna redovisas ett antal olika argument som talar för olika lösningar för verksamheten med de befintliga räddningsskolorna.

Utskottet vill understryka att det finns stora utbildnings- och övningsbehov avseende samhällets krisberedskap. Utskottet anser dock i likhet med regeringen att dagens struktur med fyra skolor är begränsande samt bygger på äldre förhållanden. Att även Statens räddningsverk har påpekat detta i olika sammanhang väger enligt utskottets mening tungt. Flexibiliteten och tillgängligheten bör eftersträvas. Dagens behov av utbildningar bör enligt utskottets mening kunna tillgodoses genom anlitande av olika utbildningsaktörer samt av två räddningsskolor med statligt huvudmannaskap.

I kommittédirektivet till den särskilda utredaren (dir. 2008:27), som fått i uppgift att vidta de åtgärder som krävs för att den nya myndigheten ska kunna inrättas den 1 januari 2009, framgår att utbildningsverksamheten bör vara kvar på räddningsskolorna i Revinge och på Sandö. Regeringen avser att ge en särskild utredare i uppdrag att se över möjligheterna att överföra Räddningsverkets skolor i Rosersberg och Skövde till annan huvudman.

Utskottet gör bedömningen att resultatet av detta uppdrag bör avvaktas och avstyrker därmed samtliga motioner.

Samverkansformer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:Fö14 yrkandena 1 och 2, 2007/08:Fö17 yrkande 7, 2007/08:Fö222 samt 2007/08:Fö261 yrkandena 24 och 25.

Jämför reservation 4 (s, v, mp).

Motioner

I *flerpartimotion 2007/08:Fö17 av Anders Karlsson m.fl. (s, v, mp) yrkande 7* yrkar motionärerna att den nya myndigheten ska ges i uppdrag att ta fram förslag på hur Gotsam kan permanentas och integreras i ordinarie myndighetsverksamhet.

I *motion 2007/08:Fö222 av Christer Engelhardt (s)* anføres att Gotsam är ett mycket lyckat och väl fungerande samarbete mellan polisen, försvaret, Kustbevakningen, Sjöfartsverket, länsstyrelsen och kommunen på Gotland i syfte att samverka och hantera allvarliga olyckshändelser och samhällskriser. Gotsam är nu landets enda samgruppering för olika myndigheters ledningsresurser.

Erfarenheterna av mer än sex års verksamhet är enligt motionären mycket goda. Trots detta har de berörda myndigheterna på central nivå hela tiden varit ointresserade av försöket medan de nämnda myndigheterna på Gotland är mycket positiva till resultatet av verksamheten. Då myndigheterna som ingår i Gotsam lyder under flera olika departement krävs en tvärsektoriell överblick och kompetens för att ge stöd åt Gotsam.

Försöksverksamheten för Gotsam kommer under 2008 att avvecklas och en permanentning av denna samverkan kommer förmodligen inte att bli av. Anledningen är enligt motionären att flera av de statliga myndigheterna på central nivå har valt att inte längre delta i finansieringen efter försökstidens slut. Genom Gotsams försöksverksamhet på Gotland finns det en väl fungerande organisation med kunskap, material och goda erfarenheter. Det är enligt motionären nu dags att ta nästa steg och permanenta verksamheten.

I *följdmotion 2007/08:Fö14 yrkande 1 av samme motionär (s)* yrkas att den nya myndigheten ges i uppdrag att ta fram förslag på hur Gotsam kan permanentas och integreras i ordinarie myndighetsverksamhet.

I motionens *yrkande 2* anføres att Gotland bör utvecklas till en plattform för samlad ledning av operativa insatser med ett utbildnings- och kunskapscentrum för liv och miljö i Östersjön. Gotlands läge, såväl öläget i sig som läget nära grannländerna i Östersjöregionen, har enligt motionären skapat en unik samhällsorganisation samt en väl utvecklad samverkanstradition. Det finns därmed särskilda möjligheter att på Gotland utveckla nya former för samverkan, att effektivisera samnyttjandet av resurser och att

utveckla kunskapsutbytet mellan personer, organisationer och myndigheter i olika delar av Östersjöregionen. Gotland har i dag en viktig roll i det samarbete som pågår mellan Östersjöländerna kring fred, säkerhet och miljö, och enligt motionären ses Gotland som en neutral plats i Östersjön.

I motion 2007/08:Fö261 av Anders Karlsson m.fl. (s) yrkande 24 anförts att Sverige ska ha en nationell krisledningsfunktion med mandat att leda krishantering tvärsektoriellt. För detta krävs ett ledningssystem med en klar ansvars- och uppgiftsfördelning, en väl fungerande organisation samt tydliga regler och mandat. Krisledning är en profession lik andra, och det måste ställas lika höga krav där som för andra befattningshavare, t.ex. räddningsledare. Vid en större kris ska kompetent, utbildad, samövad och på förhand utpekad personal ha ett övergripande ledningsansvar.

Det är motionärernas uppfattning att verksamhetsansvaret ska ligga kvar hos den sektorsansvariga aktören även vid allvarliga kriser, då det är där som kompetensen och sakkunskapen finns. Effektiv ledning vid kriser förutsätter dock att olika aktörers ledningsresurser samordnas.

I samma motion, yrkande 25, anförts att försöksverksamheten Gotsam etablerades på socialdemokratiskt initiativ. Gotsam är landets enda permanenta samgruppering för olika myndigheters ledningsresurser. Erfarenheterna av sex års verksamhet har enligt motionärerna visat att Gotsam är Sveriges bästa myndighetssamverkan för krishantering. Det är en modell som behövs på nationell nivå. Motionärerna vill att verksamheten permanentas och att regeringen återkommer till riksdagen med åtgärder för att få den omsättningsbar i övriga landet.

Utskottets ställningstagande

Regeringen beslutade den 16 november 2006 (dnr Fö2006/1577/CIV) att förlänga försöksverksamheten avseende samverkanscentrum Gotsam med ytterligare ett år t.o.m. utgången av 2008. Av beslutet framgår att de totala kostnaderna för försöksverksamheten inte får överskrida den fastställda budgeten enligt regeringens beslut den 14 mars 2002 (Fö2001/990/CIV, delvis).

Krisberedskapsmyndigheten (KBM) har den 29 februari 2008 publicerat en utvärdering av försöksverksamheten på Gotland. I rapporten (dnr 0480/2002) redovisar KBM ett antal slutsatser, bl.a. följande:

- Målsättningen har uppnåtts beträffande övningsverksamhet, nätverksbyggande samt teknikstöd och metodik.
- Förslaget till lokaler och bemanning med speciellt utpekad kompetens har visat sig vara väl optimistiskt i myndigheternas grundförslag, vilket medfört extraarbete och förseningar.
- Det finns svårigheter med att genomföra fleråriga sektorsövergripande projekt inom ett avgränsat område, eftersom berörda verksamheter utsätts för förändringar över tid.

- Det finns i vissa fall konflikter mellan sektormyndigheternas egen planerade verksamhet enligt instruktion eller regleringsbrev och en försöksverksamhet enligt ett särskilt regeringsbeslut.
- Genom att avsluta försöksverksamheten på Gotland, med en särskild medelstildelning, kommer den regionala utvecklingen där att fortskrida på samma sätt som i andra delar av Sverige och inom en nationell helhetssyn på krishanteringsfrågorna.
- Om några år bör den föreslagna framtida utvecklingen inom krishanteringen på Gotland följas upp på lämpligt sätt.

Gotsam är i grunden ett politiskt initiativ där regeringen i juli 2000 beslutade att lämna uppdrag till ett antal myndigheter att belysa samordningsmöjligheterna av resurser på Gotland. Uppdraget ställdes likalydande till fem centrala myndigheter, RPS, Försvarsmakten, Kustbevakningen, Tullverket, Sjöfartsverket samt till Länsstyrelsen i Gotlands län. Myndigheterna ska även inhämta synpunkter från Gotlands kommun och eventuella privata aktörer. Länsstyrelsen har haft ett administrativt ansvar men i övrigt har alla utpekade samma ansvar, dvs. ingen är utpekad som huvudansvarig eller sammanhållande för försöksverksamheten.

Regeringen har i den nu aktuella propositionen uttalat att den anser att samverkan mellan nationell, regional och lokal nivå, dvs. mellan myndigheter, länsstyrelser och kommuner såväl som med icke-offentliga aktörer, bör stimuleras ytterligare. Detta är ett ställningstagande som utskottet ställer sig bakom. Ett tydliggörande av principen bidrar till att minska ”stuprörstänkandet” och stödjer sektorsövergripande lösningar samt stimulerar initiativ i och med att samtliga inblandade känner sitt ansvar för helheten.

Regeringen har uttalat att den anser att ansvarsprincipen och ansvaret att samverka bör följas upp och förtydligas och avser därför att under 2008 ge Krisberedskapsmyndigheten i uppdrag att se över formerna för sektorsövergripande samverkan. Regeringen avser även att ge den nya myndigheten uppgiften att vara en pådrivande kraft för utvecklingen av den sektorsövergripande samverkan. Utskottet anser att den nya myndighetens arbete med att samordna olika aktörer inom krishanteringssystemet bör ges möjlighet att komma i gång och utvecklas innan riksdagen uttalar sig i frågan. Utskottet avstyrker på den grunden samtliga motioner.

Sårbarhetsanalyser och strategiarbete

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:Fö237 och 2007/08:Fö253.

Motioner

I motion 2007/08:Fö237 av Ann-Kristine Johansson m.fl. (s) anförs att det finns ett behov av en samlad strategi för att klara kommande naturolyckor. Naturkatastrofer med direkt koppling till klimatförändringarna har under en lång tid blivit allt vanligare. De senaste åren har olika naturolyckor inträffat i Sverige: skyfall, översvämningar och stormar. Sverige måste med anledning av detta ta fram strategier för att klara av konsekvenserna av förändringarna i klimatet. Det förebyggande arbetet är mycket viktigt och bör enligt motionärerna prioriteras.

I motionen ges exempel på strategins innehåll. Det bör t.ex. inrättas en nationell samordnande instans som är huvudansvarig för sådana typer av händelser med resurser och kompetens för att arbeta långsiktigt förebyggande och göra långsiktiga strategiska bedömningar, initiera forskning och kompetensutveckling, ge stöd till och samordna lokala initiativ och följa upp arbetet. Utbildning och forskning inom området behöver stärkas för att på sikt möta behovet av kompetensförsörjning.

Riktlinjer och strategier bör tas fram till stöd för lokala och regionala myndigheter. En naturolycksfond bör enligt motionärerna inrättas ur vilken det går att ansöka om ersättning för skador som uppstått vid naturkatastrofer och som inte kunnat förebyggas eller ersättas av försäkringsbolag.

I motion 2007/08:Fö253 av Karin Svensson Smith m.fl. (mp) anförs att ras, skred och jorderosion är några av de hot som skisseras i Klimat- och sårbarhetsutredningens bedömningar.

För att skydda sina invånare och deras hem bör kommunerna systematiskt gå igenom var det finns risk för översvämningar och skred, vilka VA-system som behöver byggas om, hur dagvattenhanteringen bör förändras, vilka elnät som måste säkras, vilka områden som inte bör bebyggas, vilka hus som bör flyttas etc.

Samtidigt som kommunerna förbereder sig för de klimatförändringar som inte kan förhindras, är det enligt motionärerna väsentligt att kraftigt minska den negativa klimatpåverkan som kommunen är ansvarig för. Det är delvis samma förvaltningar i kommunen som berörs, och därför bör det vara rationellt att planera för minskad klimatpåverkan och minskad sårbarhet samtidigt. Staten bör därför kräva av kommunerna att de inrättar klimat- och sårbarhetsplaner.

Utskottets ställningstagande

Regeringen uttalar i propositionen att effekterna i Sverige av de pågående klimatförändringarna väntas bli betydande. Kring detta torde råda stor enighet. Risken för höga flöden, översvämningar, ras, skred och erosion förväntas öka. Regeringen tillsatte den 30 juni 2005 utredningen Effekterna av klimatförändringar och hur samhällets sårbarhet för dessa kan minskas (dir. 2005:80). Utredningen redovisade i november 2006 ett delbetänkande Översvämningshot – Risker och åtgärder för Mälaren, Hjälmaren och

Vänern (SOU 2006:94). Av delbetänkandet framgår att riskerna för översvämningar med allvarliga konsekvenser är stora. Utredningen föreslår bl.a. att beredskapen för översvämningar bör förbättras kring Vänern, Mälaren och Hjälmaren. Vidare föreslås en förbättrad avtappningsförmåga i Mälaren och Vänern. Förutsättningarna för en tunnel för att avbörda vatten från Vänern bör utredas vidare enligt utredningen.

Utredningen redovisade vidare i oktober 2007 sitt slutbetänkande, Sverige inför klimatförändringar – hot och möjligheter (SOU 2007:60). Av betänkandet framgår bl.a. att Statens räddningsverk har en central roll för att minska sårbarheten för extrema väderhändelser som översvämningar, ras, skred och stormar. Klimat- och sårbarhetsutredningen anser att vid en sammanslagning av Krisberedskapsmyndigheten, Räddningsverket och Styrelsen för psykologiskt försvar bör den nya myndigheten ta över de uppgifter som Räddningsverket föreslås få i Klimat- och sårbarhetsutredningens betänkande.

Regeringen har uttalat att den anser att de pågående klimatförändringarna kan bli betydande för Sverige. Ambitionen är att ta fram en nationell strategi för miljösäkerhet, i vilken Sverige bör ta vara på och utveckla den kunskap som finns inom området miljö och säkerhet hos svenska aktörer. Ett sådant arbete måste ta hänsyn till den internationella utvecklingen på området. Det finns även ett behov av att vidta åtgärder för att begränsa konsekvenserna av t.ex. översvämningar. Regeringen gav i december 2006 Statens räddningsverk i uppdrag (Fö2005/2944/CIV och Fö2006/168/EPS) att i samverkan med berörda myndigheter och organisationer vidta åtgärder för att förbättra samordningen av arbetet med att förebygga och mildra effekterna av naturolyckor och påbörja inrättandet av en s.k. nationell plattform. Åtgärderna ska syfta till att uppfylla Sveriges åtaganden i Hyogodeklarationen och Hyogo Framework for Action. Statens räddningsverk och ett femtontal myndigheter och organisationer har med anledning av uppdraget påbörjat ett samarbete kring att förebygga och minska naturolyckornas konsekvenser på människor, samhälle, ekonomi och miljö. Den nationella plattformen, som etableras av Statens räddningsverk, ska bl.a. upprätta nationella mål och en handlingsplan för arbetet. Utskottet anser i likhet med regeringen att det är angeläget att arbetet fortskrider. Beredskapen mot översvämningar är något som också prioriteras av Europeiska kommissionen, och i november 2007 trädde ett översvämningdirektiv (2007/60/EG) i kraft som ska vara genomfört i medlemsstaterna senast den 26 november 2009. Syftet med direktivet är bl.a. att minska riskerna för och följderna av översvämningar. Regeringen har inlett ett arbete med att implementera direktivet i den svenska lagstiftningen.

Regeringen har låtit remissbehandla delbetänkandet Översvämningshot – Risker och åtgärder för Mälaren, Hjälmaren och Vänern. Av remissvaren framgår att majoriteten av remissinstanserna delar utredningens bedömning av översvämningrisker och konsekvenser av dessa. Slutbetänkandet Sve-

rige inför klimatförändringar – hot och möjligheter är föremål för remissbehandling. Regeringen har uttalat att den avser att ta ställning till huvuddelen av förslagen i Klimat- och sårbarhetsutredningens betänkanden i den klimatproposition som avses lämnas till riksdagen hösten 2008.

Riksdagen har tidigare tillkännagett att regeringen bör utreda möjligheterna till ekonomisk kompensation för de stora ekonomiska förluster som orsakades av stormen i södra Sverige den 8–9 januari 2005 (bet. 2004/05:FöU8, rskr. 2004/05:214). Av riksdagens uttalande framgår att regelverket bör vara tydligt när det gäller statens ekonomiska ansvar vid stora katastrofer och att det på sikt bör övervägas om ett nationellt katastrofkonto ska inrättas för att hjälpa drabbade kommuner. Försvarsministern beslutade mot bakgrund av riksdagens beställning att tillsätta en utredning den 21 februari 2007 (Fö2007/408/CIV) som skulle se över systemet för statlig ersättning till kommunerna i samband med stora olyckor, katastrofer och internationellt stöd till Sverige. Utredningen redovisade sitt arbete den 19 december 2007 till Försvarsdepartementet i skrivelsen Ersättningssystem i samverkan – hantering av kommunernas kostnader i samband med naturkatastrofer m.m. (Ds 2007:51). Skrivelsen bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Av den nu aktuella propositionen framgår att regeringen anser att det är viktigt att den nya myndigheten upprätthåller en förmåga att stödja samhällets aktörer under extrema väderhändelser som t.ex. stormar, skogsbränder, översvämningar, ras och skred. Den förmågan består av såväl organisatoriska, personella som materiella resurser. Utskottet instämmer i detta.

Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att frågorna står högt upp på agendan och att medvetenheten ökat om de risker som är förknippade med naturolyckor. Med hänvisning till det pågående arbetet och till att frågorna kommer att ingå i den nya myndighetens ansvarsområde avstyrker utskottet motionerna 2007/08:Fö237 och 2007/08:Fö253.

Räddningstjänst

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:Fö226 yrkandena 1 och 2 och 2007/08:Fö227.

Motioner

I motion 2007/08:Fö226 av Krister Hammarbergh (m) yrkande 1 anfördes att det i Tornedalen traditionellt finns ett stort samarbete över gränsen. Trots Nordiska rådets mångåriga existens och de båda staternas medlemskap i Europeiska unionen finns fortfarande en lång rad av omotiverade gränshinder kvar i både Sverige och Finland. Ett exempel är möjligheten

att använda sig av respektive lands räddningstjänst på andra sidan gränsen vid behov. I dag måste en räddningsinsats i Sverige ledas av ett svenskt befäl.

För flera kommuner i gränsområdet är det mer rationellt och tryggare för medborgarna att skapa avtal där den räddningstjänst som befinner sig närmast en ort också har det huvudsakliga ansvaret för en insats, oavsett på vilken sida av gränsen som orten ligger. Detta kräver dock att båda länderna ändrar sitt regelverk så att en räddningsinsats kan få ledas av ett befäl från respektive land, oavsett på vilken sida av gränsen som insatsen behövs. Samtal bör enligt motionären inledas med den finska staten (*yrkande 2*).

I *motion 2007/08:Fö227 av Carina Hägg (s)* anføres att Räddningsverket arbetar på många viktiga områden. Verket utövar tillsyn och bedriver utbildning samt har ett ansvar för kommunernas räddningstjänst. Vidare återfinns Räddningsverket i länder med konflikter och naturkatastrofer. Verket strävar efter att ha ett genusperspektiv i sin verksamhet. Men det finns enligt motionären brister. Kännedomen inom Räddningsverket är inte tillräcklig om att personalen i alla delar av sin verksamhet kommer i kontakt med våld mot kvinnor. Det krävs ökad medvetenhet, kunskap och kompetens kring kvinnovåldet för att Räddningsverket ska kunna fullgöra sitt uppdrag på bästa sätt. Det handlar direkt om att personal får ökad förståelse för och trygghet i mötet med kvinnor som har blivit utsatta för kränkning och våld.

Nu pågår Europarådets kampanjår mot våld i nära relationer. Det är enligt motionären angeläget att kampanjens intentioner blir en naturlig faktor inte minst inom statliga myndigheters sätt att arbeta, i det här fallet Räddningsverkets.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar de initiativ på området som regeringen redogör för i sin proposition och i vilken betonas vikten av internationellt samarbete. Mot bakgrund av de nordiska ländernas samsyn inom många områden anser utskottet, i likhet med regeringen, att det nordiska samarbetet inom krisberedskapsområdet, krisberedskap inom Norden, bör bli föremål för gemensamma politiska överväganden och samtal. Regeringen har uttalat att den avser att verka för en starkt politisk dialog med de nordiska länderna, i syfte att skapa en politisk grund för det fortsatta nordiska samarbetet på området. Det kan avse t.ex. inriktning, erfarenhetsutbyte och praktisk samverkan inom räddningstjänst- och krisberedskapsområdet samt diskussioner kring fördjupade och nya samarbetsområden vad gäller kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära ämnen (CBRN), skydd av samhällsviktig verksamhet samt övnings- och utbildningsverksamhet. Vidare kan även forskning och kunskapsutveckling kring berörda områden vara aktuellt att behandla.

Utskottet anser att det nordiska samarbetet måste uppmuntras men finner inte skäl att i dagsläget tillstyrka motion 2007/08:Fö226 yrkandena 1 och 2.

När det gäller motionsyrkandet om Statens räddningsverks ansvar för våld i nära relationer konstaterar utskottet att Statens räddningsverk inte har till uppgift att arbeta med våldsrelaterade skador och alltså inte heller våld i relationer eller våld specifikt mot t.ex. kvinnor. Den typen av skador räknas till avsiktliga skador och myndigheten har begränsat sig till arbete med de oavsiktliga olyckorna och skadorna. Utskottet anser emellertid att det är viktigt att frågan om våld i nära relationer belyses ur olika perspektiv men avstyrker motion 2007/08:Fö227.

Säkerhetsbalk

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motion 2007/08:Fö261 yrkande 2.

Jämför reservation 5 (s, v, mp).

Motion

I motion 2007/08:Fö261 av Anders Karlsson m.fl. (s) yrkande 2 anförts att på samma sätt som miljöbalken täppte till hål och såg till att frågor inte hamnade mellan ansvariga, förhindrade dubbelarbete, ökade samarbetet mellan myndigheter, gav en helhetssyn, förenklade för användaren och gav ökad miljö säkerhet tror motionärerna att en säkerhetsbalk skulle kunna innebära samma fördelar. Målet med en sammanhållen lagstiftning på säkerhetsområdet skulle vara att öka säkerheten och förenkla arbetet. Motionärerna vill se över möjligheten till en sådan säkerhetsbalk.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att det är viktigt att i arbetet med samhällets säkerhet eftersträva klarhet i ansvarsfrågorna. Det är eftersträvansvärt att krishanteringsarbetet präglas av samarbete mellan myndigheterna, en helhetssyn, förenklingar för användaren och ökad miljö säkerhet.

Utskottet anser att det inte går att bortse från att det finns en avsevärd avgränsningsproblematik vad gäller urvalet av vad som skulle kunna ingå i en s.k. säkerhetsbalk som föreslås i motionen. I begreppet säkerhet kan många olika verksamhetsområden räknas in, helt eller delvis, beroende på vilken definition som väljs. Syftet med att skapa en sammanhållen lagstiftning måste vara att en sådan lagstiftning ska vara lättare att överblicka och tillämpa än den nuvarande. En god samordning av regelverk som anknyter till varandra är givetvis alltid eftersträvansvärt. Utskottet ställer sig dock tveksamt till om detta uppnås genom skapandet av en säkerhetsbalk. I

många fall kan det vara nödvändigt med omfattande specialbestämmelser som tar sikte på en viss typ av verksamhet, i andra fall kan det vara tillräckligt med några enstaka bestämmelser kopplade till lagregleringen av en verksamhet i övrigt. Det faktum att säkerhetsfrågor många gånger är nära förknippade med den specifika verksamheten medför att en sammanhållen reglering på säkerhetsområdet riskerar att bli mycket omfattande men ändå inte heltäckande. Det kan i många sammanhang där säkerhetsfrågor aktualiseras vara verksamhetens karaktär som i första hand avgör vilka åtgärder som behöver sättas in, och det kan därmed för berörda aktörer vara en fördel att kunna hitta aktuella säkerhetsbestämmelser i den specialreglering som finns för den specifika verksamheten. Utskottet anser därför att det i dagsläget inte går att se fördelarna med en sådan säkerhetsbalk som föreslås i motionen och avstyrker på den grunden motion 2007/08:Fö261 yrkande 2.

Frivilliga försvarsorganisationer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:Fö17 yrkande 11 och 2007/08:Fö261 yrkande 19.

Jämför reservation 6 (s, v, mp).

Motioner

I *flerpartimotion 2007/08:Fö17 av Anders Karlsson m.fl. (s, v, mp) yrkande 11* anförs att man bör ta till vara de frivilliga krafter som finns i vårt samhälle. Frivilligrörelsen är inte i tillräckligt hög grad integrerad i krishanteringsarbetet och kan enligt motionärerna fylla en mycket viktig förebyggande roll. I motionen poängteras även den enskildes ansvar i relation till det allmänna vid en kris. Motionärerna är kritiska till att det i propositionen saknas förslag på konkreta åtgärder inom detta område.

I *motion 2007/08:Fö261 av Anders Karlsson m.fl. (s) yrkande 19* anförs att de frivilliga försvarsorganisationerna har uppgifter såväl till stöd för Försvarsmakten som till stöd för samhället i övrigt vid olika former av krishantering. Försvarsmakten har behov inom specifika specialistområden, t.ex. logistik, teknikkompetens, språk och annan service som Försvarsmakten lämpligen inte bör upphandla. De organisationer som varaktigt och med kvalitet kan bidra till Försvarsmaktens verksamhet eller till samhällets krishanteringsförmåga bör enligt motionärerna kunna få samhällsstöd för detta. Försvarsinformation och ungdomsverksamhet är områden där de frivilliga försvarsorganisationerna enligt motionärerna kan fylla en viktig funktion. Omfattande kriser som alltid sker lokalt i någon kommun kommer inte att kunna hanteras enbart av anställd personal, och därför är det

viktigt att kommunerna inser sin krisledande uppgift och ger stöd till invånare som organiserar sig ideellt för att stödja de offentliga insatserna, i frivilliga försvarsorganisationer, frivilliga resursgrupper (FRG), eller i annan form.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att regeringen har tillsatt en utredning som ska lämna förslag om den frivilliga försvarsverksamhetens framtida inriktning och uppgifter inom försvaret och samhällets krisberedskap. Uppdraget ska redovisas senast den 31 oktober 2008.

I uppdraget ingår att

- klarlägga vilken roll den frivilliga försvarsverksamheten ska ha i framtiden och hur verksamheten ska kunna utvecklas utifrån dagens och framtidens behov,
- klarlägga de frivilliga försvarsorganisationernas betydelse för folkförankringen,
- klarlägga vilket behov som föreligger av frivilligpersonal inom totalförsvaret och samhällets krisberedskap,
- föreslå hur ett förbättrat system för att försörja verksamhetsbeställande myndigheter med frivillig kompetens skulle kunna se ut,
- föreslå vilka kriterier som ska krävas för att en organisation ska vara en frivillig försvarsorganisation samt kartlägga vilka av dagens frivilliga försvarsorganisationer som passar in på dessa kriterier,
- utvärdera och vid behov föreslå ett nytt system för den statliga finansieringen av de frivilliga försvarsorganisationerna med hänsyn till ny inriktning och nya uppgifter samt föreslå en ändamålsenlig prioritering vid tilldelning av medel,
- identifiera vilka hinder i bidragshänseende som motverkar att frivilliga försvarsorganisationer som bedriver liknande verksamhet slår sig samman, och överväga om och i så fall i vilken utsträckning förmånssystemen till hemvärns- och frivilligpersonal bör förändras.

Regeringen gav i september 2006 Räddningsverket i uppdrag att tillsammans med Krisberedskapsmyndigheten, Styrelsen för psykologiskt försvar och Försvarsmakten utforma och genomföra försöksverksamhet där enskilda som vill få kunskap om och delta i samhällets säkerhetsarbete erbjuds en utbildning som syftar till att stärka individens förmåga till självskydd samt att ha kunskaper om vilka förutsättningar som krävs för att kunna hjälpa till vid kriser. I uppdraget ingick också att undersöka möjligheten att införa ett administrativt system för att förteckna befintlig kompetens hos frivilliga. Uppdraget har redovisats av Räddningsverket i februari 2008 (dnr Fö2008/616/SSK).

Utskottet anser att resultatet av det pågående utredningsuppdraget om den frivilliga försvarsverksamhetens framtida inriktning och uppgifter inom försvaret och samhällets krisberedskap bör avvaktas och avstyrker på den grunden motionerna 2007/08:Fö17 yrkande 11 och 2007/08:Fö261 yrkande 19.

Förmåga att ta emot internationellt stöd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motion 2007/08:Fö261 yrkande 31.

Jämför reservation 7 (s, v, mp).

Motion

I motion 2007/08:Fö261 av Anders Karlsson m.fl. (s) yrkande 31 anføres att de stora översvämningarna i Europa 2002 och eldsvådorna i Grekland under sommaren 2007 är exempel på kriser där EU-länder behövt bistå varandra med räddningstjänstresurser. EU:s civila krishantering fyller en viktig funktion och är under utveckling. Under 2007 har utvecklingen fokuserat på Civilian Headline Goal 2008 där några av de viktigaste åtgärderna har varit att förstärka planerings- och ledningsförmågan, utveckla snabbinsatskapacitet samt möjligheten att verka integrerat med samtliga krishanteringsinstrument under alla faser av en kris eller konflikt. På initiativ av Sverige fattade ministerrådet beslut 2005 om att upprätta civila snabbinsatsförhållanden, s.k. Civilian Response Teams. Motionärerna ser det som en viktig uppgift för EU att samordna civila krishanteringsresurser så att man kan minimera skadorna av kriser inom EU. Men motionärerna ser också bristerna hos enskilda länder i att ta emot och samordna hjälp och anser att Sverige särskilt måste se över vår beredskap för att ta emot krishanteringsbistånd vid en större olycka eller kris.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser i likhet med regeringen att förmågan att ta emot internationellt stöd behöver utvecklas och bli en integrerad del i samhällets förmåga att hantera allvarliga olyckor och krissituationer.

Sverige måste ha en beredskap att kunna begära och ta emot stöd i samband med en allvarlig olycka eller kris om behov av förstärkning av de nationella resurserna uppstår. En god beredskap för att kunna hantera sådana situationer är därför nödvändig. Förmågan att kunna begära och hantera internationellt stöd bör vara en integrerad del av krisberedskapen. Förberedelser och genomförande av internationella stödsatser i Sverige måste anpassas till de åtgärder som i övrigt görs för samhällets förmåga att hantera svåra situationer.

Räddningsverket har, i samråd med Krisberedskapsmyndigheten och i samverkan med ett antal berörda myndigheter, enligt regeringens uppdrag (Fö2006/730/CIV) påbörjat arbetet med att stärka förmågan att ta emot internationellt stöd. Den 15 juni 2007 redovisade Räddningsverket förslag på ytterligare åtgärder för att stärka förmågan att ta emot internationellt stöd. Åtgärderna innebär sammanfattningsvis att

- kunna förstärka främst länsstyrelserna med expertis som stöd för länsstyrelsernas bedömning av insatsbehov,
- kunna hantera tillfört internationellt stöd med hjälp av manualer och förberedda rutiner samt resurser och beredskap för att organisera och upprätta mottagningsplatser,
- bedriva viss utbildning och övning för att höja kompetensen hos berörda aktörer samt
- inrätta en myndighetsgemensam samverkansgrupp för samordning på nationell nivå både i förberedelsearbetet och i ett operativt skede i de fall Sverige bl.a. genom gemenskapsmekanismen behöver ta emot internationellt stöd.

Regeringen har i propositionen påtalat att den nya myndigheten bör gå vidare och implementera förslagen för att stärka förmågan att ta emot internationellt stöd. I redovisningen av uppdraget konstateras att inte minst de legala förutsättningarna kring hanteringen av internationellt stöd, bl.a. avseende införsel och arbetsrättsliga förhållanden, är komplicerade och varierar inom olika samhällssektorer. Utskottet välkomnar därför regeringens avsikt att tillsätta en utredning med uppdrag att göra en översyn av det regelverk som styr möjligheterna att ta emot internationellt stöd i samband med en kris. I uppdraget ingår även att undersöka möjligheterna att undanröja eventuella hinder för mottagandet av internationellt stöd vid kriser. Områden som berörs är bl.a. hälso- och sjukvård, smittskydd, tull och för samhället viktiga delar av näringslivet, såsom energi- och telesektorerna.

Den nya myndigheten bör enligt regeringen utgöra en plattform för utveckling och samverkan mellan berörda myndigheter vid begäran och mottagande av internationellt stöd när behov uppstår. Detta gäller även i de fall avtal om gränsöverskridande samarbete inte täcker uppkomna behov vid en kris.

Vidare föreslås myndigheten ha förmåga att samordna arbetet och vara behörig myndighet för att begära stöd dels från länder som deltar i samarbetet om EU:s gemenskapsmekanism (rådets beslut av den 8 november 2007 om inrättande av gemenskapens civilskyddsmekanism), dels från andra länder och organisationer när det inte finns avtal eller annan reglering på området som pekar ut annan behörig myndighet. Den nya myndigheten ska före beslut om att begära internationellt stöd informera berörda departement inom Regeringskansliet.

I meddelandet från kommissionen till Europaparlamentet och rådet om förstärkning av EU:s insatskapacitet vid katastrofer, KOM(2008) 130 slutlig, läggs förslag fram som ska öka EU:s insatskapacitet vid katastrofer. Meddelandet är första etappen med förslag till samarbete mellan rådet, medlemsstaterna, kommissionen och andra aktörer och framlägger en handlingsplan när det gäller bl.a. katastrofbistånd, logistisk kapacitet och informationsutbyte.

Enligt meddelandet kommer kommissionen att regelbundet se över de framsteg som görs för att ge EU en bättre integrerad insatskapacitet vid katastrofer.

Regeringen har i faktapromemoria 2007/08:FPM98, som inkom till riksdagen den 28 april 2008, uttalat att regeringen välkomnar meddelandet och ser fram emot en konstruktiv diskussion om hur EU:s insatskapacitet vid katastrofer kan förbättras och effektiviseras för att kunna skydda och hjälpa drabbade människor såväl inom som utanför unionen.

Rådsarbetsgruppen för civilskydd har det övergripande ansvaret för behandlingen av meddelandet. Rådsslutsatser förväntas antas i juni 2008. Kommissionen förväntas under hösten 2009 presentera ett meddelande om förebyggande åtgärder kopplat till civilskydd.

Utskottet anser med hänvisning till det pågående arbetet att motion 2007/08:Fö261 yrkande 31 inte behöver bifallas.

Kriskommunikation

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motion 2007/08:Fö13.

Motion

I följdmotion 2007/08:Fö13 av Tone Tingsgård (s) anføres att det behövs konkreta förslag på hur arbetet för att skapa medvetande om enskildas ansvar i krissituationer ska bedrivas och om vilka de egentliga hoten är.

Motionären konstaterar att medborgarnas krav på samhällets förmåga att hantera kriser ofta inte överensstämmer med samhällets förmåga. I motionen påtalas vikten av att det offentliga kommunicerar med medborgarna i viktiga frågor som rör samhällets säkerhet och att det sker i former så att allmänheten känner sig berörd och delaktig. Motionären efterlyser en konkret och finansierad plan som bygger på att det engagemang som finns i det svenska samhället för dessa frågor tas till vara.

Utskottets ställningstagande

En väl fungerande krisberedskap kräver medvetenhet om det personliga ansvaret och kunskap på alla nivåer om hur man snabbt och effektivt agerar i händelse av en kris. Individerna utgör den grund på vilken samhällets krishantering vilar. Samhällets beredskap och de nya hotbilderna är mer komplexa än tidigare. Det pågår också en utveckling där de traditionella informationskanalerna såsom mönstring och civil- och värnpliktsutbildning minskar i betydelse i och med att allt färre ungdomar kommer i kontakt med försvaret.

Utskottet konstaterar att det finns ett stort behov av samhällsinformation om säkerhetspolitik, försvar, krisberedskap och skydd mot olyckor. Utskottet anser i likhet med regeringen att målet bör vara att skapa en större kunskap om och förtroende för samhällets förmåga i dessa frågor hos samtliga aktörer i samhället.

En central del i kommunikationen bör vara att förklara ansvarsfördelningen mellan den offentliga sektorn och individen när det gäller samhällets säkerhet, dvs. vad som kan förväntas av den offentliga sektorn respektive vad den enskilde själv bör ta ansvar för.

Ett antal åtgärder är redan genomförda medan andra är pågående. Styrelsen för psykologiskt försvar har under våren 2007, på regeringens uppdrag, lagt fram förslag på hur en övergripande inriktning för informationen till allmänheten om säkerhetspolitik, försvarspolitik, krisberedskap och skydd mot olyckor bör utformas.

Krisberedskapsmyndigheten ska under våren 2008 redovisa regeringens uppdrag att hitta metoder för att sprida information om samhällets säkerhet i gymnasieskolan.

Information om samhällets säkerhet hanteras i dag av flera olika aktörer. Viss samordning administreras i dag av Styrelsen för psykologiskt försvar genom Totalförsvarets informationsråd. Denna samordning bör fortsätta för att säkerställa ett enhetligt budskap. Till stöd för myndigheter och övriga offentlig aktörer, frivilligorganisationer, näringsliv m.fl. bör man inom den nya myndigheten svara för övergripande initiativ, samordning och uppföljning av information. Myndigheten bör verka för att skapa en sammanhållen information om samhällets krisberedskap som når ut till myndigheter, företag, organisationer och enskilda. Utskottet konstaterar att den viktiga frågan om informationsspridning finns med bland de uppgifter som den nya myndigheten har att hantera och avstyrker på den grunden motion 2007/08:Fö13.

Återrapportering och utvärdering av den nya myndigheten

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motion 2007/08:Fö17 yrkandena 13 och 14.
Jämför reservation 8 (s, v, mp).

Motioner

I *flerpartimotion 2007/08:Fö17 av Anders Karlsson m.fl. (s, v, mp) yrkande 13* anförs att det i propositionen anges att några kostnader utöver anslagen inte kommer att krävas för den nya myndigheten. Motionärerna vill se en återrapportering av kostnadsutvecklingen för den nya myndigheten och särskilt omställningskostnaderna. Motionärerna vill även se en utvärdering 2012 av Sveriges förmåga att med den nya myndigheten förebygga och hantera kriser och olyckor (*yrkande 14*).

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att det under år 2008 kommer att tillsättas en avvecklingskommitté som ska ansvara för avvecklingen av Krisberedskapsmyndigheten, Räddningsverket och Styrelsen för psykologiskt försvar. Avvecklings- och omställningskostnader som uppkommer med anledning av regeringens förslag att lägga ned Krisberedskapsmyndigheten, Räddningsverket och Styrelsen för psykologiskt försvar bör under år 2008 finansieras inom respektive myndighets ordinarie anslag för förvaltning. Avvecklings- och omställningskostnader för år 2009 och de närmast efterföljande åren bör finansieras via ett särskilt anslag.

Utskottet konstaterar att regeringen i budgetpropositionen för 2009 återkommer med närmare beräkningar av den nya myndighetens anslag för åren 2009, 2010 och 2011.

I propositionen betonas särskilt vikten av att formerna för uppföljning och utvärdering av samhällets krisberedskap utvecklas. Utskottet anser i likhet med regeringen att det bl.a. bör införas ett system med fördjupade granskningar av samhällsviktiga områden. Utskottet förutsätter att regeringen fortlöpande kommer att hålla riksdagen informerad om arbetet. Utskottet anser att regeringens uppföljning bör avvaktas innan riksdagen vidtar någon åtgärd. Motion 2007/08:Fö17 yrkandena 13 och 14 avstyrks.

Informationssäkerhetsarbetet i den statliga förvaltningen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår Riksrevisionens styrelses framställning 2007/08:RRS6 angående regeringens styrning av informationssäkerhetsarbetet i den statliga förvaltningen. Riksdagen avslår motion 2007/08:Fö3 yrkandena 1 och 2.

Allmänt

Motiv för granskningen

Inslaget av IT-stöd i den statliga förvaltningen är betydande, och IT-beroendet har blivit allt större. Merparten av förvaltningens verksamheter skulle sannolikt inte fungera i dag utan IT-stöd för att hantera information och utföra tjänster för enskilda, företag och andra myndigheter. Regeringen har i olika sammanhang, inte minst i samband med utvecklingen av elektroniska tjänster hos myndigheterna, påtalat vikten av att IT-stödet är säkert och att informationen skyddas.

Om informationssäkerheten brister är risken stor att myndigheterna inte kan fullfölja sina skyldigheter. Som exempel kan nämnas fallet att uppgifter i elektroniska handlingar eller register ändras eller raderas obehörigt. Följderna kan t.ex. bli att medborgarnas möjlighet till insyn i myndigheternas förvaltning genom att begära ut allmänna handlingar kan äventyras (den grundlagsfästa offentlighetsprincipen i tryckfrihetsförordningen). Myndighetens beslut kan bli felaktiga om de grundar sig på felaktiga eller ofullständiga uppgifter. Hemliga uppgifter, som är känsliga t.ex. för enskilda personer, kan felaktigt röjas för en obehörig. Utan spårbarhet kan det hända att felkällor inte hittas och därför inte kan åtgärdas. Även flera mindre angrepp eller olyckor skulle äventyra allmänhetens och företagets förtroende för de statliga informationssystemen och därmed förtroendet för själva verksamheterna.

Staten måste kunna garantera allmänheten och företagen att de statliga myndigheternas IT-användning uppfyller kraven på säkerhet. Granskningen utgår från att regeringen är ansvarig för sina myndigheters verksamhet och därmed också för deras sätt att säkerställa sin informationshantering. Att regeringen valt att delegera det mesta av detta ansvar till myndigheterna själva och till sina expertmyndigheter inom området förändrar inte regeringens ansvar.

Framställningen

Enligt Riksrevisionen är de problem som uppdragats i granskningen allvarliga och innebär risk för betydande negativa konsekvenser för statliga åtaganden som elektronisk förvaltning och nationell krishantering.

Av granskningen framgår att regeringen under senare tid har vidtagit flera åtgärder i syfte att ge förvaltningen och samhället i övrigt bättre förutsättningar att upprätthålla en god informationssäkerhet. Enligt Riksrevisionens bedömning är dessa åtgärder dock inte tillräckliga för att lösa de problem som myndighetsledningarna har med informationssäkerhetsarbetet. Riksrevisionen har därför rekommenderat regeringen att vidta ett antal åtgärder.

Riksrevisionens elva granskningar av myndigheternas informationssäkerhetsarbete har av regeringen enligt Riksrevisionens mening inte uppfattats som en signal på ett mer generellt problem. I och med regeringens satsning på e-förvaltning krävs, enligt Riksrevisionen, att regeringen också vidtar åtgärder för att fokusera informationssäkerhetsfrågorna. Särskilt Förvarsdepartementet och Finansdepartementet bör närmare samordna sitt arbete i frågor som rör myndigheternas informationssäkerhet.

Expertmyndigheterna har hittills inte kunnat förse regeringen med sådan information att regeringen fått en tillräcklig inblick i de väsentliga problem som finns i myndigheternas arbete med informationssäkerhet. Regeringen bör därför, enligt Riksrevisionen, tydliggöra dessa myndigheters uppdrag så att någon av expertmyndigheterna får ett tydligt mandat att följa upp och rapportera om myndigheternas styrning och kontroll av informationssäkerhetsarbetet. Regeringen bör i samband med detta precisera syftet med de årliga lägesbedömningar som görs av Krisberedskapsmyndigheten.

Myndigheterna har själva ansvaret för sin informationssäkerhet. Riksrevisionens granskningar har dock visat att myndighetsledningarna är osäkra på hur de ska hantera frågor om informationssäkerhet. Detta kan enligt Riksrevisionens bedömning bl.a. bero på att det saknas tillräckligt tydliga krav från regeringen. Regeringen utlovade år 2001 en översyn av regleringen inom informationssäkerhetsområdet. Informationssäkerhetsutredningen förde år 2005 fram förslag på en förordning inom informationssäkerhetsområdet. Regeringen har ännu inte genomfört översynen av regleringen och inte heller tagit ställning till utredningens förslag. Riksrevisionen bedömer att en översyn av regleringen är angelägen, särskilt mot bakgrund av satsningen på e-förvaltning.

Riksrevisionen rekommenderar att regeringen tydliggör sin strategi inom informationssäkerhetsområdet, så att regeringen får en bättre grund för sin styrning av informationssäkerhetsfrågor inom statsförvaltningen och så att myndigheterna får bättre information om politikens innehåll.

Krisberedskapsmyndigheten har av regeringen fått uppdraget att ta fram en handlingsplan för genomförandet av regeringens strategi. Detta uppdrag bör enligt Riksrevisionens mening även omfatta myndigheternas interna styrning och kontroll av informationssäkerhetsarbetet.

I mål- och resultatstyrningen av de enskilda myndigheterna bör regeringen ta upp informationssäkerhetsarbetet. Kraven på de enskilda myndigheterna bör därvid anpassas efter deras skilda förutsättningar.

Riksrevisionens styrelse konstaterar att inslaget av IT-stöd i den statliga förvaltningen är betydande och att IT-beroendet har blivit allt större. Många myndigheter förfogar över mycket stora informationstillgångar. Informationssäkerhet i olika bemärkelser – dvs. skydd av informationen vad gäller konfidentialitet/sekretess, tillgänglighet, riktighet och spårbarhet – utgör en förutsättning för en mängd olika verksamheter av stor betydelse för medborgarna och förvaltningens funktionssätt. Betydelsen av informationssäkerhet tenderar också att öka med tiden, i takt med att IT-systemen blir mer komplexa och integrerade med varandra samt tillgängliga via öppna nätverk. Riksrevisionens styrelse framhåller de risker som är förknippade med denna utveckling.

Frågor om informationssäkerhet behandlas i ett stort antal statliga författningar. I Riksrevisionens rapport nämns fem olika lagar och fem förordningar från regeringen. Ingen av de aktuella författningarna innehåller dock krav på ett systematiskt arbetssätt med informationssäkerheten.

Av granskningen framgår att regeringen under senare tid har vidtagit åtgärder som rör tekniska förutsättningar för myndigheternas informationssäkerhetsarbete. Däremot har inga åtgärder vidtagits för att stödja myndigheternas interna styrning och kontroll av informationssäkerheten.

Riksrevisionen har tidigare granskat informationssäkerheten i elva statliga myndigheter med stora skyddsvärda informationstillgångar. Riksrevisionens slutsatser utifrån dessa granskningar är att myndigheterna inte arbetar systematiskt med sin interna styrning och kontroll på detta område. Ett antal allvarliga incidenter har inträffat. Några genomgående problem gällde ledningens roll i de berörda myndigheterna. Det framgick bl.a. att myndighetsledningen ofta är osäker på vilka uppgifter den har i informationssäkerhetsarbetet och att den inte begär något tydligt underlag om vilka risker och hot som finns för verksamheten. De beslut om säkerhetsåtgärder som fattas fullföljs ofta inte, och ledningen följer inte heller upp om säkerheten uppfyller de krav som ställts. Denna generella problembild har bekräftats såväl av de direkt berörda myndigheterna som av de fyra expertmyndigheter som Riksrevisionen haft kontakt med i granskningen.

Riksrevisionens styrelse anser att informationssäkerheten i förvaltningen måste förbättras och att de beskrivna problemen motiverar åtgärder från regeringens sida. Av särskild betydelse är att regeringen formulerar tydliga krav på myndigheterna när det gäller hur frågor om informationssäkerhet ska hanteras.

Styrelsen anser att regeringen snarast bör genomföra en översyn av regleringen på området informationssäkerhet och återrapportera resultatet av översynen till riksdagen.

Mot bakgrund av ovanstående överväganden föreslår Riksrevisionens styrelse att riksdagen begär att regeringen snarast genomför en översyn av regleringen på området informationssäkerhet och återrapporterar resultatet till riksdagen.

Följdmotion

I *motion 2007/08:Fö3 av Anders Karlsson m.fl. (s) yrkande 1* anförs att det behövs en översyn av regleringen på området för att öka informationssäkerheten i den statliga förvaltningen. I *yrkande 2* i motionen kräver motionärerna att regeringen återrapporterar till riksdagen de åtgärder som vidtas för att öka säkerheten på området.

Förtroendet för myndigheternas e-tjänster riskerar enligt motionärerna att försämrans på grund av de brister som finns bl.a. vad gäller tillgång till känsliga uppgifter och haverier på grund av sabotage. Värre är att bristerna i informationssäkerheten även kan påverka den nationella krishanteringen.

Regeringens styrning av informationssäkerheten är därför av stor vikt. Motionärerna instämmer med Riksrevisionens förslag på åtgärder för att förbättra styrningen och kontrollen av informationssäkerheten i statsförvaltningen och kräver att regeringen tydligare fokuserar informationssäkerhetsfrågorna. Särskilt Försvarsdepartementet och Finansdepartementet bör samordna sitt arbete i frågor som rör myndigheternas informationssäkerhet.

I motionen föreslås även att expertmyndigheterna ges ett tydligare mandat att följa upp och rapportera om myndigheternas arbete med informationssäkerhet. Vidare föreslår motionärerna att regeringens egen strategi för informationssäkerhetsområdet förtydligas så att regeringen får bättre grund för sin styrning inom statsförvaltningen. Regeringen måste enligt motionärerna ge myndigheterna tydliga krav där det framgår hur myndighetsledningarna ska hantera informationssäkerhetsfrågorna. KBM:s uppdrag borde även omfatta att beakta myndigheternas interna styrning och kontroll av informationssäkerheten.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att en god informationssäkerhet är en förutsättning för att kunna förhindra och hantera störningar i samhällsviktig verksamhet och att detta förutsätter en effektiv och tydlig ansvarsfördelning mellan berörda aktörer på området.

Av den årliga lägesbedömning av samhällets informationssäkerhet som Krisberedskapsmyndigheten (KBM) lämnade till regeringen den 3 mars 2008 framkommer att det i dagsläget finns brister. I rapporten framkommer att många myndigheter fortfarande saknar fastställd informationssäker-

hetspolicy, ledningssystem för informationssäkerhet och systemsäkerhetsanalyser för verksamhetskritiska system. Majoriteten saknar även en kontinuitetsplan i händelse av avbrott eller incident. Enligt KBM finns ett tydligt behov av förbättringar, såväl genom inriktning som genom kunskaps-höjande åtgärder.

KBM fick i januari 2007 uppdraget av regeringen att utarbeta förslag till en handlingsplan för samhällets informationssäkerhet, vilken lämnades till regeringen den 2 april 2008. Handlingsplanen består sammantaget av 47 åtgärdsförslag. Fyra områden har av KBM identifierats som prioriterade.

Det behövs ett förbättrat sektorsövergripande och tvärsektoriellt arbete för samhällets informationssäkerhet. Heltäckande föreskrifter på informationssäkerhetsområdet bör kunna utformas för att gälla samtliga myndigheter under regeringen. Samtidigt behöver det sektorsvisa ansvaret förtydligas. Vidare behöver det finnas möjligheter att ge ändamålsenliga rekommendationer till övriga delar av samhället.

Det behöver fastställas en grundläggande säkerhetsnivå för samhällets informationssäkerhet. En sådan basnivå är en förutsättning för att kunna säkra de informationstillgångar som blivit alltmer fundamentala för såväl näringsliv som offentlig sektor.

Samhället måste kunna hantera omfattande IT-relaterade störningar och kriser. En operativ nationell samordningsfunktion bör därför inrättas.

Det finns kompetensbrister inom informationssäkerhetsområdet på alla nivåer i samhället. Den snabba utvecklingen medför också att kompetensbrister hos den enskilde användaren får allt större konsekvenser. Därför läggs flera förslag fram som tillsammans utgör en bred satsning för att höja kompetensen inom området.

De förslag som lämnas i handlingsplanen avser åtgärder inom informationssäkerhetsområdet och omfattar hela samhället från normaltillstånd till kris. I handlingsplanen föreslås också en förvaltningsprocess där åtgärderna årligen följs upp och uppdateras.

Handlingsplanen föreslår åtgärder som möter de problem som redovisas i KBM:s årliga lägesbedömning. Åtgärdsförslagen tar också hänsyn till bl.a. Infosäktredningens *Säker information* (SOU 2005:42), regeringens proposition *Stärkt krisberedskap – för säkerhets skull* (prop. 2007/08:92) samt kommittédirektivet *En ny myndighet med ansvar för frågor om samhällets krisberedskap och säkerhet* (dir. 2008:27).

Arbetet har bedrivits i samverkan med myndigheter, kommuner, lands-ting samt näringslivet. Myndigheter inom Samverkansrådet för informations-säkerhet (SAMFI) har tecknat samråd på handlingsplanen.

Finansutskottet har i sitt betänkande 2007/08:FiU2 om samhällsekonomi och finansförvaltning kommenterat Riksrevisionens granskning av informationssäkerhetsarbetet i den statliga förvaltningen. Finansutskottet påtalar att regeringen i budgetpropositionen inte redovisar någon samlad bild av arbetet med informationssäkerhet utan lämnar olika delredovisningar under utgiftsområdena 2, 6 och 22. Finansutskottet anser att regeringen bör

lämna en samlad och fördjupad redogörelse för informationssäkerhetsarbetet i staten till riksdagen, en redogörelse som spänner över samtliga berörda utgiftsområden.

Försvarsutskottet anser att det krävs en god samverkan mellan alla aktörer för att kunna åtgärda brister och upprätthålla en god säkerhet.

Utskottet anser i likhet med regeringen att det finns behov av en myndighet med uppgift att hålla samman det nationella informationssäkerhetsarbetet och tillsammans med berörda myndigheter verka för en kontinuerlig utveckling av detta arbete. Det är utskottets mening att den nya myndigheten bör få till uppgift att hålla samman det nationella informationssäkerhetsarbetet för samhällsviktig verksamhet, och myndigheten bör ha föreskriftsrätt inom området.

Utskottet har vidare erfarit att det inom Regeringskansliet pågår ett arbete inom en statssekreterargrupp för att samordna arbetet inom de olika departement som är berörda av frågorna.

Med hänvisning till ovanstående avstyrker utskottet Riksrevisionens framställning 2007/08:RRS6. Utskottet avstyrker således även yrkandena 1 och 2 i den avlämnade följdmotionen 2007/08:Fö3.

Samordning av IT-säkerheten

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:Fö17 yrkande 10 och 2007/08:Fö261 yrkande 30.

Jämför reservation 9 (s, v, mp).

Motioner

I *flerpartimotion 2007/08:Fö17 av Anders Karlsson m.fl. (s, v, mp) yrkande 10* anförs att tekniskt utvecklade samhällen präglas av ömsesidiga beroenden. Informationsteknologin gör oss sårbara, och IT-relaterade hot kan dramatiskt hota viktiga samhällsfunktioner. Stora brister har visat sig hos svenska samhällsviktiga myndigheter och företag. Avsaknaden av insikt om hoten och hur vi skyddar oss ökar ytterligare vår sårbarhet. Sverige behöver enligt motionärerna en ansvarig minister för IT-säkerhet samt en ansvarig myndighet i stället för sju. Därutöver måste regeringen fastställa miniminivåer för myndigheternas informationssäkerhet samt upprätta en lägesbildsfunktion för cyberattacker på myndighetsnivå. Motionärerna vill även se ett nordiskt samarbete på området och anser att det förebyggande arbetet måste förbättras för att minska sårbarheten.

I *motion 2007/08:Fö261 av Anders Karlsson m.fl. (s) yrkande 30* anförs att mer än 99 % av det svenska samhällets kritiska infrastruktur är beroende av Internet som den stora bäraren av information. En cyberattack

mot vital infrastruktur skulle lamslå i stort sett hela landet på några få timmar. Fientliga krafter, med oklart eller dolt motiv, kan utnyttja nätet för en strategisk sabotageattack, vilket skulle kunna orsaka en nationell kris av en omfattning vi aldrig sett i vårt land. Informationstekniken har brutit staters tidigare maktmonopol och underlättar för en resurssvag angripare.

Redan nu sker dagliga cyberattacker mot svensk kritisk infrastruktur, och i likhet med många andra länder har Sverige under senare år blivit utsatt för stundtals mycket omfattande datavirusspridning. Dessa angrepp har dock varit mer slumpartade än riktade. Vid angreppen har de uppkomna skadorna i form av avbrott och stillestånd blivit relativt begränsade vad gäller samhällsviktiga infrastrukturer, men icke desto mindre har angreppen medfört stora kostnader för de drabbade. Viktiga samhällsfunktioner inom vård och omsorg, handel och kreditväsende har ett starkt ökande beroende av informations- och telekommunikationstjänster. Intrång och manipulation av informationssystem är ett allvarligt hot. Utvecklingen av Internet har gjort dess standard för datakommunikation global. Det medför en ökad risk för att obehöriga kan ta sig in i dåligt skyddade IT-system.

Det finns enligt motionärerna ett stort behov av att i större utsträckning än vad som är fallet i dag skapa en samlad syn på såväl hotbilder som effekter och konsekvenser av illegitima cyberaktiviteter. Detta är en säkerhetsfråga som lämpar sig mycket väl för nordiskt samarbete, där våra länders högteknologiska kompetens, särskilt inom telekomområdet, är en oerhörd resurs. Säkerhetsarbetet borde enligt motionärerna organiseras så att en myndighet ges ett övergripande strategiskt ansvar med fokus på långsiktiga aktiviteter inklusive forskning och utveckling, och en andra myndighet agerar operativt för att skydda nationella värden och funktioner.

Utskottets ställningstagande

Såsom utskottet uttalat ovan anser utskottet att det finns behov av en myndighet med uppgift att hålla samman det nationella informationssäkerhetsarbetet och tillsammans med berörda myndigheter verka för en kontinuerlig utveckling av detta arbete. Informationssäkerhetsfrågorna är sektorsövergripande, varför de torde sammanfalla väl med det ansvar och de uppgifter i övrigt som den nya myndigheten bör få. Den nya myndigheten bör överta det ansvar som Krisberedskapsmyndigheten (KBM) i dag har på området, och detta uppdrag bör förtydligas. Utskottet ställer sig positivt till detta.

Sedan år 2005 finns den operativt inrättade Europeiska byrån för nät- och informationssäkerhet (Enisa). Byrån är ett expertcentrum där både medlemsstater och EU:s institutioner kan få råd om nät- och informationssäkerhet. Verksamheten omfattar frågor om bl.a. säkerhetsproblem i hård- och mjukvaruprodukter, säkerhetsincidenter och riskhantering.

Krisberedskapsmyndigheten har studerat nätattacker mot Estland och undersökt det svenska samhällets möjligheter att stå emot liknande storskaliga Internetangrepp. Resultatet presenterades den 30 november 2007 i rapporten Sveriges beredskap mot nätangrepp. Studien visar att det finns sårbarheter i svenska samhällsfunktioners verksamhet på Internet.

Rapporten utgör ett underlag till den lägesbedömning om samhällets informationssäkerhet som KBM tagit fram på uppdrag av regeringen och som avlämnades den 3 mars 2008. Fokus ligger på att upptäcka och analysera viktiga problemområden som borde bli föremål för en bredare diskussion.

Verket för förvaltningsutveckling (Verva) har tagit fram en föreskrift (VERVAFS 2007:2) med innebörden att myndigheterna ska införa ett ledningssystem för sitt interna informationssäkerhetsarbete.

En statssekreterargrupp i Regeringskansliet med ansvar att ta ett mer samlat grepp om bl.a. e-förvaltningen har som nämnts ovan tillsatts.

Regeringen har också fastställt en strategi för ett säkrare Internet i Sverige och givit Post- och telestyrelsen (PTS) i uppdrag att följa upp och utveckla strategins handlingsplan.

Lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation har anpassats så att PTS kan ställa ökade krav på Internetoperatörerna att tillhandahålla en robust och säker IT-infrastruktur.

Riksdagen antog i april 2007 regeringens förslag till ändring i bestämmelsen om dataintrång (justitieutskottets bet. 2006/07:JuU13). Lagändringarna genomfördes för att leva upp till EU:s rambeslut om angrepp mot informationssystem.

Utskottet konstaterar således att ett antal åtgärder har vidtagits för att förbättra det nationella informationssäkerhetsarbetet, och i avvaktan på en utvärdering av den nya myndighetens arbete på området avstyrker utskottet motionerna 2007/08:Fö17 yrkande 10 och 2007/08:Fö261 yrkande 30.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Inrättande av den nya myndigheten genom riksdagsbeslut, punkt 2 (s, v, mp)

av Anders Karlsson (s), Peter Jonsson (s), Mats Berglind (s), Åsa Lindestam (s), Gunilla Wahlén (v), Inger Jarl Beck (s), Peter Rådberg (mp) och Peter Jeppsson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:Fö17 av Anders Karlsson m.fl. (s, v, mp) yrkande 1.

Ställningstagande

Vi tycker att det är mycket anmärkningsvärt att regeringen inte överlåter till riksdagen att fatta beslut om den nya myndighetens etablering. Dessa frågor har tidigare hanterats av riksdagen. Så skedde 2002 när den socialdemokratiska regeringen inrättade en myndighet med planeringsuppgifter för beredskapen mot svåra påfrestningar på samhället i fred och vid höjd beredskap. Den kom senare att kallas Krisberedskapsmyndigheten. Det går inte att tolka på annat sätt än att regeringen ger den nya myndigheten ett svagare mandat än dess föregångare. Etableringen av den nya myndigheten är en fråga för riksdagen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

2. En ny myndighet inom krishanteringsområdet, punkt 3 (s, v, mp)

av Anders Karlsson (s), Peter Jonsson (s), Mats Berglind (s), Åsa Lindestam (s), Gunilla Wahlén (v), Inger Jarl Beck (s), Peter Rådberg (mp) och Peter Jeppsson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2007/08:Fö17 av Anders Karlsson m.fl. (s, v, mp) yrkandena 2–6, 8 och 12, 2007/08:Fö19 av Eva Sonidsson och Åsa Lindestam (båda s) och 2007/08:Fö261 av Anders Karlsson m.fl. (s) yrkandena 22 och 23 samt avslår motionerna 2007/08:Fö15 av Ann-Kristine Johansson m.fl. (s), 2007/08:Fö216 av Marie Engström (v) yrkandena 1 och 2, 2007/08:Fö243 av Ann-Kristine Johansson m.fl. (s), 2007/08:Fö255 av Jan Björkman och Kerstin Haglö (båda s) och 2007/08:Fö265 av Peter Rådberg m.fl. (mp) yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Vi tycker att det är positivt att en myndighet får det övergripande ansvaret för såväl säkerhet som beredskap. Det är viktigt att myndighetens arbete genomsyras av ett tvärsektorielt syn- och arbetssätt. Vi anser att regeringen inte ger den nya myndigheten tillräckligt många och vassa verktyg för en optimal krishantering.

Ansvarsprincipen, att varje myndighet ska ansvara för samma uppgifter i kris som i normalläge, är en viktig grundprincip. De aktörer och myndigheter som normalt har ansvar för en verksamhet kommer att ansvara för verksamheten även i en tvärsektorieell kris. Att den nationella krisledningsförmågan utvecklas ändrar inte betydelsen av ansvarsprincipen eller betydelsen av områdesansvaret på lokal och regional nivå. Men det är nu mycket viktigt att ansvarsprincipen utvecklas till att även omfatta gemensamt beslutsfattande.

När en kris har spridit sig till flera områden, såväl myndighetsöverskridande som geografiskt, krävs förutom gemensamt beslutsfattande även samordning för att uppnå en effektiv krishantering. När en kris eller olycka drabbar fler än ett politiskt område finns i dag ingen som tar ansvar för att samordna myndigheternas olika insatser. Skulle Sverige drabbas av en IT-attack finns det ingen som samordnar de sju myndigheter som delar på ansvaret. En enig försvarsberedning har konstaterat att en samordnande krisfunktion på myndighetsnivå behövs för att ge förutsättningar att inom kort tid fatta nödvändiga beslut, detta för att minska riskerna för skador på liv, egendom och samhällsstrukturer. Trots detta motsätter sig regeringen att införa en sådan krisfunktion. På så sätt bakbinds alla goda intentioner med att skapa en gemensam myndighet.

Vi vill att en samordnande krisfunktion på myndighetsnivå placeras inom den nya myndigheten. Därmed får Sverige en ansvarig krissamordnare som professionellt kan bistå och samordna berörda myndigheters krishanteringsarbete. Detta är ett kostnadseffektivt arbetssätt som sparar både pengar och förhoppningsvis lidande.

I propositionen råder det stor oklarhet om hur ansvarsfördelningen mellan den nya myndigheten, andra myndigheter och Regeringskansliets kris- och beredningsenhet ser ut, bl.a. vad gäller ansvaret för en gemensam lägesbild vid kriser och information till samhället.

Vi vill ge den nya myndigheten ett tydligare uppdrag att initiera testverksamhet, föreslå regeringen åtgärder samt utveckla arbetsmetoder i såväl det förebyggande arbetet som krishanteringsarbetet, detta för att Sverige på bästa sätt ska minska sårbarheten och kunna hantera kriser och olyckor. Erfarenheter från enskilda myndigheter, kommuner och länsstyrelser måste tas till vara och ses i ett helhetsperspektiv. Redan i våras ställde våra partier sig negativa till utredarens förslag om att separera den nya myndigheten och myndighetsledningen. Regeringen vill förlägga huvudkontoret, analys- och Rakelverksamhet till Stockholm fastän huvuddelen av myndigheten finns i Karlstad. Detta ställer vi oss emot. Två riksdagsbeslut har slagit fast att nya myndigheter ska förläggas till en ort utanför Stockholm om det inte finns alldeles särskilda skäl däremot. Vi anser att det finns såväl organisatoriska som regionalpolitiska skäl att flytta ut myndigheten från storstadsregionen. Huvudkontoret bör ligga i Karlstad, där myndigheten finns i dag. På samma sätt ställer vi oss kritiska till att flytta annan myndighetsverksamhet till storstadsregioner utan mycket speciella skäl; några sådana har inte redovisats.

Västernorrlands län har under 2000-talet utvecklat ett s.k. kluster av verksamheter inom kris- och konflikthantering samt räddning. I samband med de två regementsnedläggningarna i Ådalen 1999 har området fått den utvecklingsnischen, detta tack vare att mycket god kompetens redan fanns representerad i länet.

Det regionala tillväxtprogrammet i Västernorrland har identifierats som ett medel för att utveckla ett kluster kring kris- och konflikthantering samt räddning. Detta har bidragit till att länet i dag har en bred samverkan kring forskning och utbildning mellan näringsliv, organisationer och universitet i det regionala nätverket Safety and Rescue Region.

Vid bildandet av en ny myndighet är det särskilt viktigt att tillvarata specialkompetens, väl fungerande samverkansformer och samarbetsfördelar mellan de i dag verksamma myndigheterna och organisationerna.

I Sollefteå finns i dag en väl fungerande verksamhet med stor förankring i krishanteringsystemet ute hos aktörerna på alla nivåer, med expertstöd inom både metod och teknik.

Samlokalisering av hela signalsystemsverksamheten är viktig för att åstadkomma den effekt som bildandet av en ny myndighet syftar till.

Det är angeläget att regeringen tar verkligt ansvar för hela landet genom att tidigare utlokaliserade statliga ersättningsjobb garanteras också i fortsättningen på dessa orter.

Regeringen nämner inte med ett ord den säkerhetsstrategi som riksdagen fattade beslut om 2006 och som var tänkt att återkommande uppdateras och kompletteras med konkreta handlingsplaner. I och med de föränd-

ringar som regeringen lägger fast med den aktuella propositionen på krishanteringsområdet samt behovet av att uppdatera strategin med hänsyn till omvärldsutvecklingen, bör säkerhetsstrategin revideras i närtid och omgående kompletteras med handlingsplaner.

Sverige behöver öka förmågan att hantera kriser gemensamt och forma ett samhälle som är tillräckligt robust för att klara påfrestningar när de uppstår. Det är därför viktigt att riksdagen beslutar om en sammanhållen säkerhetsstrategi.

Det krävs ett sektorsövergripande perspektiv på samordning, inriktning och prioritering. Det är viktigt att riksdagen uttalar att detta sektorsövergripande ansvar inte endast gäller myndigheters verksamhet, utan även finanssektorn eller företag som äger eller ansvarar för delar av den kritiska infrastrukturen, och att den nya myndigheten får rätt att genom föreskrifter bestämma vilka verksamheter som ska vara skyldiga att göra risk- och sårbarhetsanalyser. Vidare ska den nya myndigheten ges ansvaret för det svenska säkerhetsforskningsprogrammet samt ha tillgång till en anslagskredit för att underlätta snabba insatser vid allvarliga kriser.

EU-kommissionen presenterade i december 2006 ett förslag till direktiv om kartläggning och klassificering av europeisk kritisk infrastruktur och bedömningen av behoven att stärka skyddet av denna. Vi menar att det borde vara den nya myndighetens uppgift att upprätta en sådan kartläggning av kritisk infrastruktur i Sverige. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

3. Räddningsskolorna, punkt 4 (s, v, mp)

av Anders Karlsson (s), Peter Jonsson (s), Mats Berglind (s), Åsa Lindestam (s), Gunilla Wahlén (v), Inger Jarl Beck (s), Peter Rådberg (mp) och Peter Jeppsson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna

2007/08:Fi277 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 37,

2007/08:Fö17 av Anders Karlsson m.fl. (s, v, mp) yrkande 9 och

2007/08:Fö261 av Anders Karlsson m.fl. (s) yrkande 26 och avslår motionerna

2007/08:Fö16 av Monica Green m.fl. (s),

2007/08:Fö18 av Björn von Sydow och Christina Axelsson (båda s),

2007/08:Fö207 av Egon Frid (v),

2007/08:Fö208 av Christina Axelsson och Björn von Sydow (båda s),

2007/08:Fö210 av Monica Green m.fl. (s),

2007/08:Fö244 av Eva Sonidsson och Agneta Lundberg (båda s) och

2007/08:Fö249 av Christer Winbäck m.fl. (fp, m, c, kd, v, mp, s).

Ställningstagande

Vi ställer oss bakom förslaget om en ny myndighet, men det är viktigt att riksdagen beslutar att den nya myndigheten ges ansvaret att verka för samordning av samhällets verksamhet före, under och efter olyckor, händelser som medför störningar i viktiga samhällsfunktioner, kriser och vid höjd beredskap. Vi vill inte att ledningen av den nya myndigheten ska placeras i Stockholm. Vi motsätter oss nedläggningen av räddningsskolorna i Skövde, Sandö och Rosersberg på de grunder som regeringen hittills har redovisat.

Räddningsskolorna fyller en mycket viktig funktion i Sverige och bidrar även substantiellt till såväl andra länders som internationella samfundets behov av utbildning. En effektiv krisberedskap och krishanteringsförmåga förutsätter kunskap och utbildning på alla nivåer.

Vi kräver att samtliga räddningsskolor behålls i statlig drift tills en grundlig utredning om Sveriges och internationella behov av utbildning på området samt effekterna av en eventuell privatisering genomförts.

Sverige har i dag ett unikt och världsledande system för risk-, sårbarhets- och säkerhetsutbildning. Det finns dock stora risker att dessa utbildningar kommer att få försämrad kvalitet och tillgänglighet. Enligt förslaget ska andra än de som i dag bedriver utbildning inom området göra det i framtiden. Här saknas det dock en genomgång av aktörer på marknaden, möjligheten att skapa kapaciteten som behövs och aktörers bristande tillgång på t.ex. tillgänglighet till de övningsområden som utbildningen kräver.

I förlängningen riskerar kommunerna att stå utan utbildad räddningstjänstpersonal. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4. Samverkansformer, punkt 5 (s, v, mp)

av Anders Karlsson (s), Peter Jonsson (s), Mats Berglind (s), Åsa Lindestam (s), Gunilla Wahlén (v), Inger Jarl Beck (s), Peter Rådberg (mp) och Peter Jeppsson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna

2007/08:Fö17 av Anders Karlsson m.fl. (s, v, mp) yrkande 7 och

2007/08:Fö261 av Anders Karlsson m.fl. (s) yrkandena 24 och 25 samt

avslår motionerna

2007/08:Fö14 av Christer Engelhardt (s) yrkandena 1 och 2 samt

2007/08:Fö222 av Christer Engelhardt (s).

Ställningstagande

Vi vill ge den nya myndigheten ett tydligare uppdrag att initiera testverksamhet, föreslå regeringen åtgärder samt utveckla arbetsmetoder i såväl det förebyggande arbetet som krishanteringsarbetet. Detta behövs för att Sverige på bästa sätt ska minska sårbarheten och kunna hantera kriser och olyckor. Erfarenheter från enskilda myndigheter, kommuner och länsstyrelser måste tas till vara och ses i ett helhetsperspektiv.

Sverige ska ha en nationell krisledningsfunktion med mandat att leda krishantering tvärssektoriellt. För detta krävs ett ledningssystem med en klar ansvars- och uppgiftsfördelning, en väl fungerande organisation samt tydliga regler och mandat. Krisledning är en profession lik andra, och det måste ställas lika höga krav där som på andra befattningshavare, t.ex. räddningsledare. Vid en större kris ska kompetent, utbildad, samövad och på förhand utpekad personal ha ett övergripande ledningsansvar.

Det är vår uppfattning att verksamhetsansvaret ska ligga kvar hos den sektorsansvariga aktören även vid allvarliga kriser, då det är där som kompetensen och sakkunskapen finns. Effektiv ledning vid kriser förutsätter dock att olika aktörers ledningsresurser samordnas.

På socialdemokratiskt initiativ etablerades en försöksverksamhet för detta på Gotland – Gotsam – som är landets enda permanenta samgruppering för olika myndigheters ledningsresurser. Erfarenheterna av sex års verksamhet har visat att Gotsam är Sveriges bästa myndighetssamverkan för krishantering. Det är en modell som behövs på nationell nivå. Vi vill att verksamheten permanentas och integreras i den ordinarie verksamheten. Den nya myndigheten bör ges i uppdrag att ta fram förslag på hur detta ska ske. Vi vill också att regeringen återkommer till riksdagen med förslag till åtgärder för att få verksamheten omsättningsbar i övriga landet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5. Säkerhetsbalk, punkt 8 (s, v, mp)

av Anders Karlsson (s), Peter Jonsson (s), Mats Berglind (s), Åsa Lindestam (s), Gunilla Wahlén (v), Inger Jarl Beck (s), Peter Rådberg (mp) och Peter Jeppsson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2007/08:Fö261 av Anders Karlsson m.fl. (s) yrkande 2.

Ställningstagande

På samma sätt som miljöbalken täppte till hål och såg till att frågor inte hamnade mellan ansvariga, förhindrade dubbelarbete, ökade samarbetet mellan myndigheter, gav en helhetssyn, förenklade för användaren och gav ökad miljösäkerhet tror vi att en säkerhetsbalk skulle kunna innebära samma fördelar. Målet med en sammanhållen lagstiftning på säkerhetsområdet skulle vara att öka säkerheten och förenkla. Regeringen bör därför se över möjligheten till en sådan säkerhetsbalk. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6. Frivilliga försvarsorganisationer, punkt 9 (s, v, mp)

av Anders Karlsson (s), Peter Jonsson (s), Mats Berglind (s), Åsa Lindestam (s), Gunilla Wahlén (v), Inger Jarl Beck (s), Peter Rådberg (mp) och Peter Jeppsson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2007/08:Fö17 av Anders Karlsson m.fl. (s, v, mp) yrkande 11 och 2007/08:Fö261 av Anders Karlsson m.fl. (s) yrkande 19.

Ställningstagande

Vi vill att de frivilliga krafter som finns i vårt samhälle ska tas till vara. Frivilligrörelsen är inte i tillräckligt hög grad integrerad i krishanteringsarbetet och kan fylla en mycket viktig förebyggande roll.

De frivilliga försvarsorganisationerna har uppgifter såväl till stöd för Försvarsmakten som till stöd för samhället i övrigt vid olika former av krishantering. Försvarsmakten har behov inom specifika specialistområden, t.ex. logistik, teknikkompetens, språk och annan service som Försvarsmakten lämpligen inte bör upphandla. De organisationer som varaktigt och med kvalitet kan bidra till Försvarsmaktens verksamhet eller till samhällets krishanteringsförmåga bör kunna få samhällsstöd för detta. De av organisationerna som inte förmår något av detta kommer inte att bli efterfrågade och därmed inte heller få del av det ekonomiska stödet.

Försvarsinformation och ungdomsverksamhet är områden där vi tror att de frivilliga försvarsorganisationerna kan fylla en viktig funktion. Att medborgare är utbildade och organiserade för att minska samhällets sårbarhet och stärka vår försvarsförmåga är viktigt. Omfattande kriser som sker lokalt i någon kommun kommer inte att kunna hanteras enbart av anställd personal, och därför är det viktigt att kommunerna inser sin krisledande uppgift och ger stöd till invånare som organiserar sig ideellt för att stödja

de offentliga insatserna, i frivilliga försvarsorganisationer, frivilliga resursgrupper (FRG) eller i annan form. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

- 7. Förmåga att ta emot internationellt stöd, punkt 10 (s, v, mp)**
av Anders Karlsson (s), Peter Jonsson (s), Mats Berglind (s), Åsa Lindestam (s), Gunilla Wahlén (v), Inger Jarl Beck (s), Peter Rådberg (mp) och Peter Jeppsson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:Fö261 av Anders Karlsson m.fl. (s) yrkande 31.

Ställningstagande

De stora översvämningarna i Europa 2002 och eldsvådorna i Grekland under sommaren 2007 är exempel på kriser där EU-länder behövt bistå varandra med räddningstjänstresurser. EU:s civila krishantering fyller en viktig funktion och är under utveckling. Under 2007 har utvecklingen fokuserat på Civilian Headline Goal 2008 där några av de viktigaste åtgärderna har varit att förstärka planerings- och ledningsförmågan samt utveckla snabbinsatskapacitet och möjligheten att verka integrerat med samtliga krishanteringsinstrument under alla faser av en kris eller konflikt. På initiativ från Sverige fattade ministerrådet beslut 2005 om att upprätta civila snabbinsatsförmågor, s.k. Civilian Response Teams. Vi ser det som en viktig uppgift för EU att samordna civila krishanteringsresurser så att vi kan minimera skadorna av kriser inom EU. Men vi ser också bristerna hos enskilda länder i att ta emot och samordna hjälp. Vi anser att Sverige särskilt måste se över sin beredskap för att ta emot krishanteringsbistånd vid en större olycka eller kris. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

- 8. Återrapportering och utvärdering av den nya myndigheten, punkt 12 (s, v, mp)**
av Anders Karlsson (s), Peter Jonsson (s), Mats Berglind (s), Åsa Lindestam (s), Gunilla Wahlén (v), Inger Jarl Beck (s), Peter Rådberg (mp) och Peter Jeppsson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:Fö17 av Anders Karlsson m.fl. (s, v, mp) yrkandena 13 och 14.

Ställningstagande

I propositionen anges att några kostnader utöver anslagen inte kommer att krävas för den nya myndigheten. Vi vill se en återrapportering av kostnadsutvecklingen för den nya myndigheten och särskilt omställningskostnaderna. Vi vill även se en utvärdering 2012 av Sveriges förmåga att förebygga och hantera kriser och olyckor, med den nya myndigheten. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

9. Samordning av IT-säkerheten, punkt 14 (s, v, mp)

av Anders Karlsson (s), Peter Jonsson (s), Mats Berglind (s), Åsa Lindestam (s), Gunilla Wahlén (v), Inger Jarl Beck (s), Peter Rådberg (mp) och Peter Jeppsson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2007/08:Fö17 av Anders Karlsson m.fl. (s, v, mp) yrkande 10 och 2007/08:Fö261 av Anders Karlsson m.fl. (s) yrkande 30.

Ställningstagande

Tekniskt utvecklade samhällen präglas av ömsesidiga beroenden. Informationsteknologin gör oss sårbara. IT-relaterade hot kan dramatiskt hota viktiga samhällsfunktioner. Stora brister har uppdagats hos svenska samhällsviktiga myndigheter och företag. Avsaknaden av insikt om hoten och hur vi skyddar oss ökar ytterligare vår sårbarhet. Sverige behöver en ansvarig minister för IT-säkerhet samt en ansvarig myndighet i stället för sju. Därutöver måste regeringen fastställa miniminivåer för myndigheternas informationssäkerhet samt upprätta en lägesbildsfunktion för cyberattacker på myndighetsnivå. Vi vill se ett nordiskt samarbete på området. Det förebyggande arbetet måste förbättras för att minska vår sårbarhet.

Mer än 99 % av det svenska samhällets kritiska infrastruktur är beroende av Internet som den stora bäraren av information. En cyberattack mot vital infrastruktur skulle lamslå i stort sett hela landet på några få timmar. Fientliga krafter, med oklart eller dolt motiv, kan utnyttja nätet för en strategisk sabotageattack, vilket skulle kunna orsaka en nationell kris av en omfattning vi aldrig sett i vårt land. Informationstekniken har brutit staters tidigare maktmonopol och underlättar för en resurssvag angripare.

Redan nu sker dagliga cyberattacker mot svensk kritisk infrastruktur, och i likhet med många andra länder har Sverige under senare år blivit utsatt för stundtals mycket omfattande datavirus spridning.

Intrång i och manipulation av informationssystem är ett allvarligt hot.

Det finns enligt vår mening ett stort behov av att i större utsträckning än vad som är fallet i dag skapa en samlad syn på såväl hotbilder som effekter och konsekvenser av illegitima cyberaktiviteter. Detta är en säkerhetsfråga som lämpar sig mycket väl för nordiskt samarbete, där våra länders högteknologiska kompetens, särskilt inom telekomområdet, är en oerhörd resurs. Säkerhetsarbetet borde organiseras så att en myndighet ges ett övergripande strategiskt ansvar med fokus på långsiktiga aktiviteter inklusive forskning och utveckling, och en andra myndighet agerar operativt för att skydda nationella värden och funktioner. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Proposition 2007/08:92

Proposition 2007/08:92 Stärkt krisberedskap – för säkerhets skull:

Riksdagen godkänner regeringens förslag om att lägga ned Krisberedskapsmyndigheten, Statens räddningsverk och Styrelsen för psykologiskt försvar den 31 december 2008 (avsnitt 8).

Följdmotioner med anledning av proposition 2007/08:92

2007/08:Fö13 av Tone Tingsgård (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om konkreta förslag på hur arbetet för att skapa medvetande om enskildas ansvar i krissituationer och om vilka de egentliga hoten är, bör bedrivas.

2007/08:Fö14 av Christer Engelhardt (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den nya myndigheten ges i uppdrag att ta fram förslag på hur Gotsam kan permanentas och integreras i ordinarie myndighetsverksamhet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utveckla Gotland till en plattform för samlad ledning av operativa insatser med ett utbildnings- och kunskapscentrum för liv och miljö i Östersjön.

2007/08:Fö15 av Ann-Kristine Johansson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om införandet av och utvecklingen inom den nya myndigheten mot olyckor och kriser.

2007/08:Fö16 av Monica Green m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att behålla räddningsskolan i Skövde i statens ägo.

2007/08:Fö17 av Anders Karlsson m.fl. (s, v, mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att etableringen av den nya myndigheten för säkerhet och beredskap är ett riksdagsbeslut.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utvecklad ansvarsprincip.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en tydlig ansvarsfördelning och behovet av samordning.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den nya myndigheten bör genomföras av ett tvärsektoriellt arbetssätt.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den nya myndigheten bör ges ett tydligt mandat att samordna andra myndigheter vid en kris som berör flera områden.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den nya myndigheten bör ges ett tydligare uppdrag att initiera testverksamhet, föreslå regeringen åtgärder samt utveckla arbetsmetoder i såväl det förebyggande arbetet som kris- hanteringsarbetet.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den nya myndigheten bör ges i uppdrag att ta fram förslag på hur Gotsam kan permanentas och integreras i ordinarie myndighetsverksamhet.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förlägga huvudkontoret, analys- och Rakel- verksamheten till Karlstad samt i övrigt inte flytta någon verksam- het till storstadsområden utan särskilda skäl.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inte lägga ned eller överföra räddningssko- lorna i Skövde eller Rosersberg till annan huvudman eller privata intressen innan en grundlig utredning genomförts om Sveriges behov och internationella behov av utbildning på området och effek- terna av en eventuell privatisering.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen måste vidta åtgärder för en förbättrad IT-säkerhet.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om frivilligorganisationernas roll i kris- hantering och enskildas ansvar.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att uppdatera säkerhetsstrategin från 2006.

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att återrapportera kostnadsutvecklingen för den nya myndigheten och särskilt omställningskostnaderna.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en utvärdering 2012 av Sveriges förmåga att med den nya myndigheten minska sårbarheten och hantera kriser och olyckor.

2007/08:Fö18 av Björn von Sydow och Christina Axelsson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att räddningsskolan i Rosersberg ska vara kvar med statlig huvudman fram till dess att en grundlig utredning genomförts där Stockholmsregionens och Mälardalsregionens behov av utbildning på området och effekterna av en eventuell privatisering belyses.

2007/08:Fö19 av Eva Sonidsson och Åsa Lindestam (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om lokalisering till Sollefteå.

Framställning 2007/08:RRS6

Framställning 2007/08:RRS6 Riksrevisionens styrelses framställning angående regeringens styrning av informationssäkerhetsarbetet i den statliga förvaltningen:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad styrelsen anfört om att regeringen snarast genomför en översyn av regleringen på området informationssäkerhet och återrapporterar till riksdagen.

Följdmotion med anledning av framställning 2007/08:RRS6

2007/08:Fö3 av Anders Karlsson m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av regleringen på området informationssäkerhet utifrån i motionen angivna åtgärder för att öka informationssäkerhet i den statliga förvaltningen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att återrapportera till riksdagen de åtgärder som vidtas för att öka informationssäkerheten i den statliga förvaltningen.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2007

2007/08:Fi277 av Mona Sahlin m.fl. (s):

37. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av räddningsskolor.

2007/08:Fö207 av Egon Frid (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Räddningsskolan i Skövde behålls och får fortsätta sin utbildningsverksamhet genom den nya myndighetens, mot olyckor och kriser, regi eller ges förutsättningar att få fortsätta under nytt huvudmannaskap.

2007/08:Fö208 av Christina Axelsson och Björn von Sydow (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att den för Stockholmsregionen och Mälardalen så viktiga räddningsskolan i Rosersberg får finnas kvar.

2007/08:Fö210 av Monica Green m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inte lägga ned Räddningsskolan i Skövde.

2007/08:Fö216 av Marie Engström (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om lokalisering av en ny krismyndighet till Karlstad.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om lokalisering av analysenheten.

2007/08:Fö222 av Christer Engelhardt (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om permanentning av Gotsam.

2007/08:Fö226 av Krister Hammarbergh (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en räddningstjänstinsats i Sverige ska kunna få ledas av ett finskt befäl.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inleda samtal med den finska staten om att tillåta svenska befäl att leda en räddningstjänstinsats i Finland.

2007/08:Fö227 av Carina Hägg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Räddningsverket och våld i nära relation.

2007/08:Fö237 av Ann-Kristine Johansson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en samlad strategi för att klara kommande naturolyckor.

2007/08:Fö243 av Ann-Kristine Johansson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om införandet av och utvecklingen inom den nya myndigheten mot olyckor och kriser.

2007/08:Fö244 av Eva Sonidsson och Agneta Lundberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Räddningsverket Sandö bör ges möjlighet till utveckling också i den nya myndighetens organisation och ett fortsatt ansvar för internationell utbildning och övning.

2007/08:Fö249 av Christer Winbäck m.fl. (fp, m, c, kd, v, mp, s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett bevarande av Räddningsskolan i Skövde.

2007/08:Fö253 av Karin Svensson Smith m.fl. (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att alla kommuner upprättar klimat- och sårbarhetsplaner.

2007/08:Fö255 av Jan Björkman och Kerstin Haglö (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att samordna räddningsinsatser i Sverige.

2007/08:Fö261 av Anders Karlsson m.fl. (s):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en säkerhetsbalk.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om frivilliga försvarsorganisationer.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en sammanhållen säkerhetsstrategi.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om den nya myndigheten mot olyckor och kriser.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en nationell krisledningsfunktion med mandat att leda krishantering tvärssektoriellt.

25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Gotsam permanentas och att regeringen återkommer till riksdagen med åtgärder för att få den omsättningsbar i övriga landet.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om risk-, sårbarhets- och säkerhetsutbildning.
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av samordnat IT- och informations-säkerhetsarbete.
31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över vår beredskap för att ta emot kris-hanteringsbistånd vid en större olycka eller kris.

2007/08:Fö265 av Peter Rådberg m.fl. (mp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den nya myndigheten för säkerhet och beredskap bör ha till uppgift att utveckla den tvärsektoriella dimensionen av verksamheten inom och mellan alla nivåer i samhället lokalt, regionalt och centralt, offentligt och privat, över hela hotskalan.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en adekvat och effektiv krishantering kräver en stärkt tvärsektoriell samordning.